IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 166 (2162) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sreda 9. julija 1952 Cena 20 lir

Ne londonskih mešetarskih sklepov ne izmešetarjenih rimskih funkcionarjev ne bomo tržaški Slovenci nikdar priznali!

Za čast in neodvisnost?

Pred kratkim je bil v Rimu III. kongres ANPI (združenja italijanskih partizanov). Potekel je zelo slavnostno, v vzdušju starih partizanskih tradicij in spominov. Temu odgovarjajoče so tudi naloge, ki si jih je združenje na tem kongresu zastavilo v rešitev: borba za mir, za čast in neodvisnost domovine in proti znova porajajočemu se fašizmu. Tako je razvidno iz vseh referatov, diskusij in sklepov, ki so se na tem kongresu sprejeli.

Mi se vsekakor samo veselimo vsega, kar krepi, oživlja in razvija slavno preteklost italijanskih borcev za svobodo, ki bi italijanski narod mogel iz nje še dolgo črpati moči za borbe, ki so pred njim. Tudi pozdravljamo njihov program in sprejete obveze. Iz njih je moči razbrati, da se bodo člani združenja, bivši partizanski borci, z vso upornostjo borili proti fašizmu, ki znova vstaja, potem ko so ga bili že enkrat vrgli na kolena. In posebno moška je njihova odločitev, da se bodo vsekdar in povsod, ko bo to potrebno, postavili za čast in svobodo svoje domovine, za svobodo Italije in mir v svetu.

Mi, ki še nismo pozabili njihove navdušene pripravljenosti, ko so po poginu fašizma in klavrni kapitulaciji monarhije zgrabili za orožje, da bi si s svojo krvjo priborili svobodo, iskreno verujemo temu njihovemu hotenju. Verujemo, da bi častno izpolnili svoje obljube, da se ne bi izneverili dani besedi, da bi obranili Italijo pred fašizmom, ji povrnili izgubljeno čast in svobodo, se borili za mir. Verujemo, pa vendar mislimo, da jim tega ne bo uspelo doseči.

Pa se temu ni kaj čuditi! So tehtni, zelo tehtni razlogi, ki nas navajajo na gornje pomisleke, odnosno trditev, čeprav je, kakor rečeno, in to poudarjamo, nemogoče posumiti v poštenje in iskrenost ljudi, ki so že enkrat za iste namene zastavili življenje. Ne gre torej za njih iskrenost in poštenje, ki so ju neštetokrat potrdili v najhujših trenutkih! Pač pa gre za tozadevne moralne kvalitete nekoga drugega, nekoga, ki mu je izrecen namen na najbolj brezvesten način izkoristiti ter izigrati njihova najgloblja človeška čustva, najbolj plemenita stremljenja, in to za neke njim povsem tuje, škodljive in nepoštene namene.

Bodimo jasni! Dokler bodo ANPI kontrolirali in vodili eksponenti italijanske KP, bo to združenje vedno in samo mrtev instrument v rokah tiste, ki ni drugega kot navadna agentura sovjetskih ekspanzionističnih interesov na tem geopolitično zelo važnem sredozemskem področju. Ob tem dejstvu pa postane izpolnitev katerega koli od omenjenih visokih smotrov avtomatično neuresničljiva. Zakaj, je danes že vsakomur jasno. Sedaj tozadevno nudijo vsakodnevni primeri iz sovjetske zunanjepolitične prakse naravnost neizčrpno obilje dokaznega gradiva.

Kot rečeno, je kongres med drugim potekal tudi v znamenju gesla «Za čast in neodvisnost domovine». Pa poglejmo, s kakšno moralno odgovornostjo so se gospodje iz vrhov KPI, ki zavzemajo danes v združenju italijanskih partizanov «ANPI» monopolne položaje, lotevali in se še lotevajo uresničenja tega gesla.

V času protifašistične osvobodilne borbe bi se bila morala KPI, ko si je že lastila vlogo revolucionarnosti, postaviti tej borbi na čelo, jo voditi ter privesti mimo vseh podvodnih čeri do takšnega konkretnega uspeha, ki bi bil istoveten z vojaško in politično zmago italijanskega ljudstva. Če se to ni zgodilo, je bila zgodovinska napaka, ki je treba zanjo pripisati vso odgovornost KPI, odnosno njenemu vodstvu. KPI je bila namreč tisti subjekt, ki je s svojim načinom posega v sam razvoj osvobodilnega gibanja vnesel v to gibanje vrsto najbolj negativnih idejnih, moralnih in političnih kvalitet, pri katerih je nujno moralo priti do najnavadnejše malomeščanske degradacije početnih revolucionarnih možnosti in kar je konec konca privedlo do postopnega uničenja vseh najosnovnejših pogojev, ki bi si bilo z njimi italijansko ljudstvo moglo zagotoviti svojo nacionalno čast in neodvisnost. Neposredni vzrok za to pa je bil sektaški in oportunistični odnos vodstva KPI do svojih revolucionarnih nalog. Ta odnos je bil posledica sovjetskih želja, odnosno zahtev, ki bi se po njih v Italiji ne smelo nič zgoditi brez prisotnosti Rdeče armade. Torej, nekako tako, kakor da čast in neodvisnost nista bila v tem primeru predvsem vprašanje italijanskega ljudstva, marveč rezervat Sovjetske zveze. In komur so poznani njeni svetovni osvajalni načrti, bo takoj vedel, v kakšne namene in čemu.

Po vojni pa še ena zamujena priložnost, ko se je mogla z uspehom zaustaviti nesramnost domače in tuje buržoazije ter enkrat za vedno preprečiti vsaka možnost fašističnega povratka. V mislih nam je atentat na Togliattija.

V tistem času je oboroženo ljudstvo Srednje in Severne Italije začelo prevzemati oblast. V mestih sta se vojska in orožništvo poskrila, njih komandanti so prihajali na partijske in partizanske organizacije po navodila. V Milanu je Pajetta kontroliral prefekta. Rimski CK pa je izgubil živce in ravnotežje ter pozval množice k državljanskemu miru.

Se enkrat je vodstvo KPI zadušilo revolucionarno pobudo poštenih komunistov, partizanov in ostalih antifašistov, ki sta jih poštenje, zavest in nepogrešljivi revolucionarni instinkt neposredno prizadetih privedla do spoznanja, da se stanje mora spremeniti, ker stvari ne morejo več tako naprej.

Sovjetski narkotikum «pride Rdeča armada in osvobodi vse» se je potrdil kot izredno uspešno sredstvo. Z njim so se z največjim samozadovoljstvom opojili vsi kominformovski «onorevoli» in «senatorji», vsi partijski satrapi od Togliattija navzdol. S svojo razkrajajočo močjo je nagrizel domala ves partijski organizem ter ga glede zahtev in želja lastnega ljudstva potisnil v nekakšno neprebudljivo letargijo, ki se iz nje zbudi samo, kadar pride navodilo iz Moskve. Komunistična partija se je v Italiji izrodila v peto kolono sovjetske napadalnosti in se s tem dokončno določila kot najhujša nasprotnica svojega ljudstva.

Toliko glede gesla «Za čast in neodvisnost domovine», ki ostane samo zveneča fraza v ustih tistih, ki so že lep čas tega prodali svojo čast tujcu. Onorevole Boldrini, predsednik ANPI in hkrati komunistični poslanec v rimskem parlamentu pa bi bil napravil dosti bolje, če bi bil podal svoj referat pod geslom «Za čast in procvit prve dežele socializma», s čimer bi bil vsaj odkrito priznal, kakšno vlogo so namenili tej organizaciji bivših partizanskih borcev, ter bi se tako v očeh svojih nekdanjih tovarišev vsaj ne umazal kot lažnivec.

Glede njegovih res lepih misli, izrečenih o miru, glede njegovih tozadevnih izjav in obljub, pa ne moremo drugo nego ostati skeptični. Ne verujemo jim. Kajti vse dokler bodo razni eksponenti KPI, kakor v našem primeru on. Boldrini, na debelo razmetavali s puhlimi besedami a la «nedeljivost miru» itd., na drugi pa jih bomo praktično videli aktivno organizirane pri vseh najbolj gnusnih napadih na Jugoslavijo, ki tudi samo brani svojo čast in neodvisnost, lahko zagotovo vemo, da imajo v mislih samo takšen mir, ki je sinonim za stalinsko ekspanzijo. Takega miru, se razume, pa si noben svobodoljuben narod ne želi.

Nedolgo tega pa je bilo celo čuti iz vrst rimskega CK KPI glas, ki je povsem jasno izrazil željo, naj bi se že enkrat z orožjem ukrotila puntarska «titofašistična» Jugoslavija.

To sveto bojno razpoloženje nam ni nerazumljivo. Sprašujemo pa se, čemu vendar «najdoslednejša borba proti fašizmu», ki je je imel polna usta tudi on. Boldrini v svojem referatu, če pa se v svojih programih in metodah s fašisti tako sijajno ujemajo. Naj se pobratijo, kakor so to napravili ob zadnjih upravnih volitvah v Južni Italiji. Ne bo brez uspeha...

Žalostna pa je resnica, da so tudi organizacijo bivših partizanskih borcev uspeli napraviti za eno svojih orodij, ki se jih tako netankovestno poslužujejo v svojem agenturnem prizadevanju za neke tretje, tuje interese.

Do te resnice naj bi se čimprej dokopali tudi vsi pošteni italijanski patrioti, vsi bivši pripadniki italijanskega odporniškega gibanja in partizanski borci. Predvsem bi jih morala navesti na to ogromna, pa tudi usodna razlika med besedami in dejanji, ki jo je opaziti pri vseh predstavnikih KPI, in kar mora nujno privesti do ugotovitve, da ti ljudje niso iskreni in pošteni. Naj jim pokažejo vrata, svojo organizacijo pa spremene v resnično orodje miru, borbe proti fašizmu, za srečo in neodvisnost domovine, kakor so si to zapisali v svoj program že v dneh protifašistične osvobodilne borbe ter spet potrdili na svojem zadnjem kongresu. **D. FURLAN**

MEDTEM KO SPREMINJAJO VELESEJEM V IREDENTISTIČNO MANIFESTACIJO

Consko predsedstvo prepovedalo zborovanje Slovansko-italijanske ljudske fronte proti londonskim mešetarskim sklepom

Prepovedano je tudi lepenje lepakov, s katerimi se zahteva preklic sklepov o soudeležbi Italije pri upravi cone A Svobodnega tržaškega ozemlja

Medtem ko poročajo iz Rima, da bodo v kratkem objavili poleg že znanih imen dveh glavnih rimskih funkcionarjev — Giuseppa Vitellija, genovskega prefekta in Diega De Castra, prvaka terorističnega istrskega CLN — še imena ostalih 19 ljudi podobnih šovinističnih lastnosti, je predsedstvo cone na čelu z demokristjanom prof. dr. Ginom Palutanom brez vsakršne obrazložitve prepovedalo protestno zborovanje proti londonskim sklepom, za katero je zaprosila za dovoljenje SLOVANSKO - ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA. Consko predsedstvo je prepovedalo tudi lepljenje lepakov s besedilom, v katerem je med drugim rečeno:

«Proti londonskim sporazumom!

Za preklic sklepov o soudeležbi Italije pri upravi cone A Svobodnega tržaškega ozemlja in proti pošiljanju v Trst funkcionarjev rimske vlade!

Za spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo in voljo tržaškega prebivalstva!

Za demokratizacijo javnega življenja, s prenosom uprave na izvoljene predstavnike državljanov!»

V prošnji je bilo navedeno, naj bi se protestno zborovanje proti londonskim sklepom vršilo 11. t. m. na Garibaldijevem trgu ob 20. uri. Poleg dovoljenja za lepljenje lepakov je Ljudska fronta zaprosila tudi dovoljenje za tiskanje letakov z istim besedilom kot na lepakih. Tudi tega consko predsedstvo seveda ni dovolilo, tudi brez vsakršne obrazložitve.

* * *

Tako ravnanje imenuje iredentistični tisk v Trstu — «demokracija», ali bolje rečeno «krščanska demokracija» v znaku uresničevanja londonskega sporazuma že pred prihodom rimskih funkcionarjev. Ta demokracija pa sestoji v tem, da skoro 50 odst. volivcev, ki so na zadnjih majskih volitvah z glasovnicami v roki pred vsem svetom pokazali, da v Trstu in coni A nočejo Italije, da nočejo nikakršnih rimskih funkcionarjev, da hočejo uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja z vsemi jamstvi, ki so za njegov trajni obstoj potrebna, da torej skoro polovico vseh volivcev ne sme na javnem prostoru v našem mestu izraziti svoje volje in povedati ponovno tisto, kar je brez uspeha povedalo že na volitvah.

Demokristjanski predsednik cone, ki brez odobritve tržaškega prebivalstva in zgolj po volji vojaške uprave že toliko let določa, kdo, kaj in kako sme javno izraziti svojo voljo, ni imel torej niti za potrebno, da bi vsaj pismeno odgovoril na vloženo prošnjo vodstva Slovansko italijanske ljudske fronte, kaj šele, da bi prepoved zborovanja s kakršno koli besedico obrazložil.

Prav v teh dneh, ko je rimska vlada na grob provokatorski način imenovala za svojega političnega svetovalca prigen. Wintertonu izrazitega sovražnika sosedne Jugoslavije in soodgovornega funkcionarja teroristične organizacije CLN za vsa teroristična početja v coni B, je conski predsednik očitno postal v izvajanju svoje samovolje ostrejši, nadutejši in brezobzirnejši. On in vsi njemu slični iredentistični oblastniki na najbolj grob način ignorirajo voljo ljudstva in skušajo vedno bolj onemogočati in onemogočajo, da bi prišlo javno do izraza tisto, kar bi pač kaj kmalu spodneslo oblastvene stolčke njemu in vsem rimskim agentom v našem mestu.

Toda vsi oni naj se zavedajo, da takšno stanje nasilja in samovolje ne more dolgo trajati! Pravica in ljudska volja bodo prej ali slej prišle konkretno do izraza in samovolji storile konec. Toda takrat bo konec paševanja conskega predsednika in 21 emisarjev z Diegom De Castrom na čelu.

Zapoznelo ponavljanje primera ruske dvoreznosti pred OZN

Ruska delegacije je včeraj izročila tajništvu OZN prepis note, ki jo je bila zaradi londonskih sklepov 24. junija poslala ameriški in britanski vladi. Ponovno poudarjamo, da sta od objave londonskih sklepov potekla več kot dva meseca, a od začetka londonskih pogajanj pa že več kot trije meseci. Ruska nota je prišla torej s precejšnjo zakasnitvijo v London in Washington, s še večjo pa pred OZN. Vzroke te zakasnitve smo že obrazložili. Še bolj pa so ti vzroki razvidni če upoštevamo, da iredentistični kominformisti v Italiji v svojih glasilih doslej note sploh še niso objavili (razen v tržaški izdaji «Unità», ki se čita samo v Trstu) ker sovjetska agentura v Rimu s Togliattijem na čelu ne samo da odobrava londonske mešetarske sklepe, temveč zahteva od De Gasperijeve vlade priključitev vsega STO k Italiji, a Togliatti sam v svojih člankih cilja celo na Reko proslavljajoč pri tem znani D'Annunzijev pohod. Gre torej za ponavljanje primera tradicionalne ruske dvojne diplomatske igre.

Vprašanje Trsta izkorišča Sovjetska zveza za zastrupljenje odnosov v tem delu Evrope v zvezi s podpisom državne pogodbe z Avstrijo, ki jo povezuje s tržaškim vprašanjem, medtem ko istočasno pripravlja priložnost za izvajanje protijugoslovanskih manevrov. Z iznašanjem tržaškega vprašanja pred OZN ima ruska zunanja politika namen nadaljevati svojo razdiralno vlogo v tem delu Evrope in preprečevati rešitev ne samo tržaškega temveč tudi avstrijskega vprašanja.

Te kremeljske namene pa lahko prepreči samo rimska vlada na ta način, da preneha že enkrat s svojo nevarno politiko slabšanja odnosov do Jugoslavije, politike, ki jo prav z imenovanjem strupenega sovražnika Jugoslavije na provokatorski način poglablja in odnose s FLRJ še bolj zastruplja. V tem pogledu se namreč njena politika idealno krije s politiko SZ na Balkanu.

TEHERAN, 8. — Šah je danes zjutraj sprejel člane senatnega predsedstva. Sklenjeno je bilo da se bo senat sestal jutri na tajni seji, da znova prouči svoje stališče do Mossadeka.

Grška parlamentarna delegacija, ki je te dni pod vodstvom Dimitriosa Gondikasa obiskala Jugoslavijo, je med svojim bivanjem v Beogradu položila venec na grob neznanega junaka na Avali. Navzoči so bili med drugimi: Predsednik zveznega sveta Ljudske skupščine FLRJ Vladimir Simič, načelnik protokola dr. Sloven Smodlaka in več ljudskih poslancev.

GRŠKA PARLAMENTARNA DELEGACIJA V BOSNI IN HERCEGOVINI

NESLUČAJNO POŠILJANJE OKROŽNIC rimske vlade drž. ustanovam v Zadru

Nov teroristični napad bolgarskih kominformistov - Še deset albanskih kmetov pribežalo z orožjem v FLRJ

Obrazložitev regulacijskega načrta Ljubljane

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 8. — Postopki italijanskih oblasti dokazujejo, da je ves italijanski uradni aparat zastrupljen z iredentizmom, in da se italijanski uradni krogi nikakor ne morejo pomiriti z dejstvom, da jugoslovanski kraji, ki jih je Italija dobila kot plačilo za svoje «zavezništvo» iz koristolju ljubja v prvi svetovni vojni, niso več pod italijansko upravo. Tako italijansko prosvetno ministrstvo že več let nenehoma pošilja razne svoje okrožnice prosvetnim ustanovam v Zadru in jih poziva, da se ravnajo v smislu tega ali onega italijanskega zakona. Današnja «Borba» objavlja pod naslovom «Italijanske zahteve na naše ozemlje» faksimile naslovne strani okrožnice, ki jo je italijansko prosvetno ministrstvo poslalo mestni knjižnici v Zadru s pozivom, naj se ravna v smislu italijanskega zakona, dne 2. aprila 1952. «Borba» zaključuje, da pošiljanje teh okrožnic ni slučajno, temveč samo del določene politike, ki jo Italija izvaja nasproti Jugoslaviji.

Pod naslovom «Tržaške ladje v italijanskih lukah» objavlja nocojšnja «Borba» dopis iz Trsta v katerem dokazuje sistematično grabljenje tržaškega brodovja, ki je od 700.000 bruto registrskih ton pred prvo svetovno vojno padlo na 70.000 bruto registrskih ton. «Borba» zaključuje, da dosedanja praksa dokazuje, da namerava Italija odvzeti Trstu še preostale ladje v korist italijanskih pristanišč Genove, Benetk in Neaplja.

Grška parlamentarna delegacija je davi odpotovala z letalom v Sarajevo. Danes je delegacija obiskala železarno v Zenici. Nocoj je prisostvovala svečanemu sprejemu, ki ga je njej na čast priredil Prezidij LS Bosne in Hercegovine. Jutri se bo delegacija vrnila v Beograd. Predvideva se, da bo delegacijo jutri popoldne sprejel maršal Tito.

Na praznik vstaje srbskega ljudstva 7. julija sta prišla v Beograd kot gosta Jugoslovanske ljudske armade funkcionarja ameriškega obrambnega ministrstva generalmajorja George Olmsted, šef urada za vojno pomoč in Clyde Edleman, namestnik pomočnika načelnika ameriškega generalštaba. Svečani večerji, ki ga je priredil v njuno čast namestnik načelnika jugoslovanskega generalštaba generalnipolkovnik Peko Dapčevič, so prisostvovali generalmajor Harmony, šef urada za vojno pomoč ameriškega poslaništva v Beogradu, generalni polkovnik Ivan Gošnjak, generalna podpolkovnika Mile Kilibarda in Danilo Lekič in viceadmiral Srečko Manola.

Burmanska vojna delegacija, ki je na obisku v Jugoslaviji, je včeraj in danes obiskala Split, Sarajevo in Jablanico.

Pritisk, ki ga informbirojevske dežele izvajajo po nalogu Moskve na Jugoslavijo, in izzivanja na mejah se nadaljujejo ter so v jugoslovanski javnosti zlasti v zvezi z umorom narodnega heroja Sava Djukića izzvali veliko ogorčenje. Bolgarski informbirojevci so sedaj izvedli nov teroristični napad. 6. julija zvečer sta dva bolgarska informbirojevska bandita 8 km vzhodno od Dimitrovgrada prešla 400 metrov na jugoslovansko ozemlje, kjer sta naletela na jugoslovansko patruljo, ki ju je pozvala, naj se ustavita. Bolgarska terorista sta odgovorila s streljanjem in vrgla dve bombi, ki sta ranili enega jugoslovanskega graničarja. Pod zaščito ognja sta se bolgarska napadalca umaknila čez mejo.

Kakšno stanje vlada v satelitskih deželah, dokazujejo neprestani pobegi državljanov teh dežel, zlasti vojakov. 7. julija ob 3 ponoči so 12 km jugozahodno od Tekije trije romunski graničarji pribežali čez mejo v Jugoslavijo. Vojaki drugega graničarskega poka so izjavili, da so zbežali zaradi neznosnega stanja v Romuniji.

4. julija ponoči je severnozahodno od Struge pribežalo iz Albanije v Jugoslavijo 10 albanskih kmetov. Albanski kmetje so prinesli s seboj 6 pušk in municijo, 2 strojni puški, 8 bomb in en daljnogled. Izjavili so, da so pribežali zaradi terorja, ki vlada v Albaniji.

Med procesom proti skupini 5 katoliških duhovnikov frančiškanov, ki odgovarjajo za podkupovanje sodnega organa, ki je na njihovo zahtevo potvoril odloke Prezidija ljudske skupščine, na podlagi katerih so bili mnogi ustaški zločinci izpuščeni iz zapora, so ti obtoženi duhovniki pod težo dokazov priznali svojo krivdo. Razprava se nadaljuje jutri z zaslišavanjem sodnega uradnika Karamehmedoviča.

B. B.

(Od našega dopisnika)

LJUBLJANA, 8. — Na sinočnjem zasedanju skupščine mesta Ljubljane je vodja regulacijskega urada inž. Bežek obrazložil mestnim poslancem potek dosedanjega dela ter splošni regulacijski načrt za glavno mesto Slovenije. V Ljubljani je v teku živahna gradbena dejavnost. Predvsem se modernizira središče mesta. Namesto starih nehigienskih hiš, katere sedaj rušijo, bodo gradli velike stavbe. Med največjimi zgradbami, bo zgradba podjetja «Gradis» na Titovi cesti, in bo stala na mestu, kjer sedaj podirajo vrsto manjših pritličnih in enonadstropnih hiš.

V gradnji je tudi Kolodvorska ulica ter predor skozi ljubljanski grad, ki bo tesneje povezal severni in južni del mesta. Namesto ozkih nezdravih ulic bo prebivalstvo Ljubljane dobilo široke zdrave ulice. Velika pozornost se posveča zelenim površinam, ki nudijo meščanom zdravje, oddih in razvedrilo. Površina parkov se je po osvoboditvi znatno povečala. Medtem ko je bilo leta 1945 v Ljubljani okrog 200.000 kv. metrov zelene površine, se je danes ta razširilo za več ko 80.000 kv. metrov.

C. S.

Delo Varnostnega sveta

NEW YORK, 8. — Varnostni svet OZN se je sestal danes, da bi proučil ameriški predlog o tem, naj se zavrne kot neosnovana protiameriška kampanja o bakteriološki vojni. Ameriški delegat Ernest Gross je napadel ruske voditelje, ki so prišli na dan z očitki o bakteriološki vojni, jih imenoval vojne pobudnike in zatrdil, da je njihova kampanja sovraštva naperjena proti Združenim narodom. Potem ko je zahteval, naj Varnostni svet obsodi sovjetske obtožbe, je Gross dejal, da bo ameriški predlog otežkočil ruski vladi nadaljevanje kampanje glede bakteriološke vojne ter jim dal razumeti, da se je treba vrniti v razorožitveno komisijo OZN ter izdelati načrt za zmanjšanje oborožitve velikih sil.

Sovjetski delegat Jakob Malik je nato izjavil, da se razprave o ameriškem predlogu ne bo udeležil in da se bo poslužil veta. Ponovil je, da brez udeležbe Kitajcev in Severnokorejcev razprava ne bo legalna, ter je znova zavrnil predlog o preiskavi Mednarodnega Rdečega križa v zvezi z bakteriološko vojno. Mednarodni Rdeči križ je Malik imenoval švicarsko narodno organizacijo, «ki je svojčas z lastnim piaščem pokrila Hitlerjeve vojne zločine».

Ko je sovjetski zastopnik naznanil, da bo vložil proti temu predlogu velo — že svoj petdeseti veto v Varnostnem svetu —, sta nastopila proti njemu holandski zastopnik in zastopnik Grčije, ki sta vnovič ožigosala sovjetsko prakso v razširjanju laži o Združenih narodih in o povelistvu Združenih narodov na Koreji.

PARIZ, 8. — Egiptovski radio javlja, da je ministrski predsednik Sirri paša sprejel jugoslovanskega ministra v Kairu Milana Rističa in da sta se med drugim razgovarjala o priznanju egiptovskega kralja kot kralja Sudana in Egipta.

TRUMAN PONOVNO IZJAVIL da ne bo kandidiral pri volitvah

Na kongresu republikanske stranke se nadaljujejo napadi na Trumanovo upravo - V četrtek bo predložen program stranke

WASHINGTON, 8. — Demokratični predstavnik William Green je po razgovoru s predsednikom Trumanom izjavil, da je Truman ponovno zavrnil poziv, naj bi se premislil in naj bi kandidiral za predsedniške volitve. Green je dejal: «Predsednik pravi, da čuti, da je njegova dolžnost do samega sebe in do njegove družine, ne kandidirati. Z druge strani ni predsednik z ničemer omenil osebe, ki jo misli podpreti pri imenovanju za kandidata».

Druga seja kongresa republikanske stranke se je zaključila ob 4,57 danes zjutraj (po tržaškem času). Po Mac Arthurjevem govoru so Taftovi pristaši deloma nevtralizirali prvi uspeh Eisenhowerjevih pristašev, s tem da so dosegli izvolitev svojega pristaša za predsednika odbora za verifikacijo pooblastil delegatov. Organizatorji Eisenhowerjeve kampanje so sporočili, da bodo uradni predlog za imenovanje Eisenhowerja za kandidata predložili jutri popoldne. Senator Taft še vedno trdi, da je gotov zmage.

General Mac Arthur, ki je, kakor smo včeraj poročali, v svojem govoru ostro napadel Trumanovo vlado, kar se tiče notranje in zunanje politike, je v drugem delu svojega govora trdil, da je na Koreji načelo kolektivne varnosti odpovedalo in da se od kolektivne varnosti ne more niti drugje mnogo pričakovati. Glede ameriške pomoči tujini je izjavil, da bi morale ZDA nuditi to pomoč, dokler druge države izpolnjujejo svoje obveznosti do ZDA. Omenil je nato Azijo, ki ji ZDA nudijo pomoč s pošiljanjem opreme, in dejal, da bi morali isto načelo uveljaviti tudi glede drugih držav, tako da bi v določenem času ameriške čete, ki so še v tujini, poklicali v domovino.

Glede korejske vojne je očital ameriškim voditeljem, da niso imeli poguma, da bi podvzeli one vojaške odločitve, ki bi dovedle do odločilne zmage. Prav tako je kritiziral dolga pogajanja za premirje in dejal, da je izkušnja jasno pokazala da pomenijo taka pogajanja za nasprotnika sredstvo za pridobivanje na času in utrjevanje njegovih vojaških sil.

Stevilni politični opazovalci na razne načine komentirajo Mac Arthurjev govor. Njegova hladnost do kolektivne varnosti, njegova izjava, da bi bilo treba ameriške čete umakniti iz prekomorskih držav in da bi bilo treba ameriško pomoč tujim državam zmanjšati, silijo opazovalce do vprašanja, ali ne gre za povsem izolacionistični govor. Republikanski voditelj Joseph Martin je izjavil, da ta govor ni izolacionističen, in je dodal, da samo spominja, da je Azija prav tako važna kakor Evropa.

Medtem je začelo prihajati na tisoče brzojavk. Računajo, da je 60 milijonov Američanov poslušalo Mac Arthurjev govor, in številne brzojavke raznim republikanskim predstavnikov v Chicagu pa so izraz te reakcije.

Danes se je sestala verifikacijska komisija, da reši vprašanje spornih delegatov. Komisija ne bo predložila svojega poročila danes, kakor je bilo prvotno določeno.

Na današnji seji kongresa so posamezni govorniki kritizirali demokratično upravo in pozivali na enotnost v republikanski stranki.

Senator James P. Kem je označil v velikih potezah republikanski program: «zunanja politika brez tajnih dogovorov, ravnotežje v proračunu, preganjanje „komunistov", ki so v vladnih organih, ter odprava razsipanja in korupcije».

Jutri zjutraj se bo sestala komisija 106 članov, ki mora pripraviti program stranke. Ta progrom bodo v četrtek predložili kongresu v odobritev. Izvedelo se je, da je Eisenhower izjavil, da ni gotov, ali bo odobril program, ki bo jutri predložen komisiji. Senator Taft pa je glede vojaške politike morebitne republikanske vlade ponovno izjavil, da bi morale ZDA za svojo obrambo bolj računati na letalske sile.

Kar se tiče zunanje politike, pa sta tako Taft kakor Eisenhower že odobrila tozadevni program.

Na nočni seji je govoril bivši predsednik Hoover, ki je izjavil, da je atlantska vojska, kateri je do sedaj poveljeval general Eisenhower, v veliki meri mitus, «če se izvzamejo ameriške in britanske divizije». Glede evropske vojske je dejal, da primanjkuje dobra volja in da se šest držav Zahodne Evrope ne zaveda sedanje nevarnosti. Hoover je opozoril ZDA, naj predvsem računajo na svoje letalske sile in da je prva dolžnost braniti ZDA. Predlagal je popolno revizijo zunanje politike. Obtožil je nato demokratično upravo, da je zavrgla plodove zmage v drugi svetovni vojni da je zgubila mir ter žrtvovala 650 milijonov ljudi v poizkusu, da se pomiri s Sovjetsko zvezo.

Porast cen v Italiji

RIM, 8. — Po podatkih centralnega statističnega urada se je indeks cen življenjskih potrebščin v Italiji od decembra do maja dvignil za dva odstotka, v Rimu celo za 2,6 odstotka. Predvsem so zrastle cene povrtnini in sadju.

V splošnem se je indeks cen glavnih življenjskih potrebščin dvignil od 63,49 v decembru na 63,64 v maju, medtem ko so se cene potrebščinam široke potrošnje v istem razdobju znižale od 63,94 na 62,05, odnosno za tri odstotke.

Zaradi krize omejeno priseljevanje v Avstralijo

SYDNEY, 8. — Avstralski minister za priseljevanje Harold Holt je sporočil, da je avstralska lada obvestila italijansko in nizozemsko vlado, da bo priseljevanje nespecializiranih delavcev iz teh dveh držav začasno znižano. Določili so znižanje zaradi prehodnih gospodarskih težav, to pa da ne pomeni, da bo prišlo do splošnega znižanja števila priseljencev v Avstralijo.

Minister je nato izjavil, da bo proučil možnost, da se poveča razmerje oseb, ki jih bo vsak priseljenec lahko pripeljal s seboj v Avstralijo in ki bodo v njegovo breme. S povečanjem tega razmerja bi vlada s pomočjo priseljevalnega načrta poživila notranje trge Avstralije. Konec tega meseca bo minister Holt odpotoval na obisk v Nemčijo, Italijo, Nizozemsko in Veliko Britanijo.

PARIZ, 8. — Dan sestanka zunanjih ministrov držav članic Schumanovega načrta ni bil še dokončno določen. Sedaj proučujejo predlog, naj bi se ta sestanek določil med 15. in 20. julijem.

RAZKOL MED DEGOLISTI omogočil Pinayevo zmago

Zaupnica vladi v zvezi s premično lestvico o mezdah - Uporniki iz degolističnega gibanja bodo ustanovili novo parlamentorno skupino - Degolistična skupina, ki je bila najmočnejša, je prišla na peto mesto - Schuman napovedal, da bo v četrtek izročen odgovor na sovjetsko noto o Nemčiji

PARIZ, 8. — Ministrski predsednik Pinay si je danes v narodni zbornici zagotovil svoj položaj na vladi vsaj do oktobra, ko bodo končale počitnice parlamenta. Skupščina je namreč z 267 glasovi proti 216 izglasovala zaupnico vladi v vprašanju premične lestvice o mezdah. Za vlado so glasovali poslanci zmerne desne skupine, radikali, večina ljudskih republikancev in degolistični odpadniki. Proti so glasovali socialisti, kominformisti, kakih 15 ljudskih republikancev in nekateri desničarski poslanci. Vzdržalo se je 130 poslancev, in sicer degolisti, nekateri ljudski republikanci in nekateri desničarski poslanci.

Zmago je Pinayu omogočil razkol v degolističnih vrstah. Eden glavnih predstavnikov tega razkola poslanec Andre Kuehen je danes na tiskovni konferenci sporočil, da namerava 28 degolističnih odpadnikov ustanoviti novo skupino v narodni skupščini. Neki predstavnik odpadnikov pa je s svoje strani izjavil, da bo nova parlamentarna skupina uradno sestavljena v petek in da bo verjetno štela več ko 30 poslancev, ker se nekateri degolistični poslanci še posvetujejo s svojimi volivci, preden se odločijo o ločitvi od De Gaulla. Zelo verjetno je, da bodo skupino vodili general Pierre Billotte, podpredsednik narodne skupščine, Andre Godin in parisški poslanec Edmond Barrachin. Zdi se tudi, da bo okoli 20 republiških svetovalcev izstopilo iz RPF in se pridružilo upornikom. Z ustanovitvijo te skupine bo število poslancev RPF v narodni skupščini padlo od 115 na 89. S tem je degolistična skupina, ki je bila najštevilnejša parlamentarna skupina, kar čez noč prišla komaj na peto mesto.

Degolistična parlamentarna skupna se je s svoje strani danes sestala, da prouči predlog poslanca Chupina, župana v Brestu, na podlagi katerega naj bi spremenili sklepe narodnega sveta RPF, ki se tičejo te skupine. Kakor je znano, so bili prav ti sklepi, ki nalagajo poslancem RPF strankarsko disciplino pri glasovanju, vzrok spora in razkola.

Francoski zunanji minister Schuman je danes pred zunanjepolitično komisijo narodne skupščine izjavil, da bodo zahodni odgovor na zadnjo sovjetsko noto o Nemčiji poslali v Moskvo v četrtek. Glede vsebine note je Schuman izjavil, da ni bilo nikoli govora, da bi menjali besedilo, ki je bilo 27. junija sprejto v Londonu in ki predlaga sklicanje konference štirih na podlagi točnih in omejenih točk na podlagi že prej pripravljenega dnevnega reda.

Schuman je nato govoril o sledečih vprašanjih: Koreja: bombardiranja na reki Jalu ne presegajo okvira krajevnih vojaških operacij, ki so včasih potrebne zaradi varnosti zavezniških čet. Francoska vlada želi preprečiti vsako razširitev korejskega spora in odpraviti vse ovire za prenehanje sovražnosti. Bristanska, francoska in ameriška vlada so se pri londonskih razgovorih sporazumele o potrebi tesnejšega posvetovanja pred vsako važno odločitvijo o korejski zadevi.

Indokina: Schuman je potrdil, da so se med raznimi prizadetimi vladami začeli razgovori o politični plati tega vprašanja.

Posarje: sedaj ni nobenih razgovorov med Francijo in Zahodno Nemčijo. Bilo pa bi zelo umestno rešiti posarsko vprašanje še pred ratifikacijo pariških in bonnskih dogovorov.

Evropska vojska: ne bo moglo priti do nobene praktične izvedbe pred ratifikacijo pariške pogodbe.

Tunizija: načrt reform bo v kratkem predložen beju. Akcija vlade na tem področju ne bo popustila zaradi negativnih glasov v narodni skupščini pri zadnji debati.

Tudi v angleškem zunanjem ministrstvu so potrdili, da je nota o Nemčiji že pripravljena. Se preden bodo noto poslali v Moskvo, jo bodo predložili Adenauerju. Popravljeno besedilo upošteva namreč nekatera priporočila Adenauerja.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 9. julija
Veronika, Hvalimir
Sonce vzide ob 4.24, zatone ob 19.56. Dolžina dneva 15.52. Luna vzide ob 21.30 zatone ob 6.30.
Jutri, četrtek 10. julija
Vilko, Dobroslav

Zdravniški pregled in nabor letnika 1932

Italijanske vojaške oblasti priznavajo, da je STO za Italijo še vedno tujina

GORICA, 8. — Obrambno ministrstvo je odredilo zdravniški pregled mladeničev letnika 1932 in prejšnjih letnikov, ki bodo s tem letnikom odslužili vojaški rok.

Letos bodo nabornike podvrgli splošnemu pregledu, pri katerem bodo preiskusili njihove sposobnosti, nadarjenost, izobrazbo, nagnjenosti in jih tako dodelili k eni ali drugi vojaški edinici, pri čemer ne bodo upoštevali nabornikove prošnje, marveč samo njegove sposobnosti.

Mladeniči letnika 1932 bodo za omenjeni pregled, ki bo na sedežu vojaškega okrožja v Vidmu (Ul. Ellero) prejeli osebno pozivnico rumene barve. Na omenjeni pozivnici bo vojaško okrožje navedlo uro in dan, kdaj se morajo naborniki predstaviti pregledu. Razen rumene pozivnice, ki jo bodo morali po pregledu oddati vaškemu ali mestnemu orožniškemu poveljstvu, bodo morali imeti potrdilo o nedoločenem dopustu in osebno izkaznico ali kak drugi enakovreden dokument s fotografijo.

Pri omenjenem pregledu se bodo zamudili največ dva dni in pol, nakar se bodo lahko vrnili domov, kjer bodo počakali na vpoklic.

Splošnega in zdravniškega pregleda so oproščeni vsi, ki so bili sprejeti v letalske tečaje, ali služijo pri orožnikih, finančnih stražah, agenti javne varnosti in agenti - paznik v zaporih; nadalje duhovniki, študenti bogoslovja, lemenatarji ter gojenci državnih katoliških zavodov. Pregleda so opraščeni tudi italijanski državljani, *ki bivajo v tujini tudi na Svobodnem tržaškem ozemlju* ter oni, ki bivajo začasno v tujini z rednim dovoljenjem ministrstva ali vojaškega okrožja. Oproščeni splošnega pregleda so tudi kaznjenci.

Rok za invalidnine

Zveza vojnih invalidov opozarja vse prizadete, da v smislu zakona od 10. avgusta 1950 št. 648 o podaljšanju roka, zapade 31. avgusta zadnji rok za predložitev prošenj za pokojnine, podpore in izplačila za vojaške invalidnine zaradi poškodb itd. povzročenih od 1. septembra 1939. dalje; v primerih zakasnitve roka v smislu prejšnje zakonodaje zaradi ran, poškodb itd. povzročenih pred 1. septembrom 1939, z ozirom na pogoje navedene v drugem odstavku či. 26 omenjenega zakona od 10. avgusta 1950. To velja v primerih, določenih v tab. C, v primeru poslabšanja bolezni zaradi dogodkov pred 1. septembrom 1939, če je bil že zapadel rok v smislu prejšnje zakonodaje, toda le pod pogojem, da ni bila vložena v ta namen druga prošnja po objavi omenjenega zakona.

Zveza vojnih invalidov v Gorici opozarja, da rok zapade nepreklicno 31. avgusta t. l. in da bodo upoštevane samo prošnje, ki jih bodo prejeli do tega dne, zato priporoča vsem, ki so že vložili prošnje, a še niso dobili nikakega odgovora in se bojijo, da so se njihove prošnje nekje izgubile, naj v navedem roku predložijo nove prošnje s pripombo o prejšnji prošnji.

Izlet v Avstrijo od 14. do 17. avgusta

GORICA, 8. — Zveza slovenskih žena v Italiji vabi vse člane in prijatelje na zanimiv štiridnevni izlet v Avstrijo.

Spored izleta:

Dne 14. avgusta odhod iz Gorice ob 5.30; potovanje skozi Conegliano - Cortina d'Ampezzo - Toblach - Brenner - Innsbruck. Ob 13. pristanek v Innsbrucku za kosilo do 15. Ob 15. odhod proti Nemčiji skozi Reihentall. Prihod v Salzburg ob 19. Prenočevanje v Salzburgu.

Dne 15. avgusta odhod iz Salzburga ob 9.30, kosilo v Linzu in ob 14, odhod iz Linza proti Dunaju s kratkim pristankom v St. Poeltenu. Prihod na Dunaj ob 18. Prenočevanje na Dunaju.

Dne 16. avgusta odhod z Dunaja ob 14., kratek pristanek na Semmeringu in prihod v Graz ob 19. Prenočevanje v Grazu.

Dne 17. avgusta odhod iz Graza ob 9. uri, ob 13.30 kosilo v Raifintzu na Vrbskem jezeru (Woerther See), ob 15. odhod v Vrbo (Velden), ob 15.30 prihod v Vrbo (Velden) in pristanek do 18. Prihod v Gorico okrog 23.30.

Prijave sprejemajo na sedežu Prosvetne zveze v Ul. Ascoli 1 do vključno 14. julija.

Vožnja z avtobusom stane za izletnike z osebnim potnim listom 4500 lir. Izletniki, ki nimajo osebnega potnega lista bodo morali nevedeni ceni vožnje priložiti še 1000 lir za kolektiven potni list.

Vesti za trgovce

GORICA, 8. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem včlanjenim tvrdkam, da si na njenem sedežu na Korzu Italia št. 5 lahko ogledajo sledeče okrožnice: pravila za izvajanje trgovinskega sporazuma med Italijo in Brazilijo z dne 4. junija 1952; trgovinski sporazum med Italijo in Francijo z dne 18. decembra 1951; izvoz posebnega kontingenta rafiniranega žvepla iz Turčije; izvoz proizvodov za strojarne v katerokoli smer; izredni kontingent za nemške velesejme; izvoz harmonik po posebnem ceniku; vzpostavitev družbe «Levanteo»; skupna italijanska razstava na jesenskem velesejmu v Frankfurtu od 31. avgusta do 4. septembra et. l.; izvoz klobučevine; skupna italijanska razstava na jesenskem velesejmu v Koelnu od 7. do 11. septembra t. l.; uvoz polenovke iz Kanade; razne spremembe k tablici «Export».

Opozorilo tvrdkam

GORICA, 8. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino opozarja vse prizadete tvrdke na zakon, ki določa da je dovoljeno imenovati za čokolado samo zmes kakaa in sladkorja ter kakaovega masla in drugih dišav. Tudi čokolado, ki so ji primešane druge snovi, se lahko prodaja pod imenom čokolada v tem primeru pa morajo proizvaljalci navesti na čokoladnem zavoju morebitne primesi, in sicer: mlečna čokolada, lešnikova čokolada itd.

Čokolado kateri je primešana kakršnakoli moka, škrob, mast, ki ni kakaovo maslo ali pa oljnato seme razen lešnikov in mandeljnov, je imenovati «Čokoladni nadomestek».

Besedo «nadomestek» je treba natisniti na čokoladni zavoj prav tako vidno kot vse ostale navedbe.

Hudičev most čez Nadižo v Čedadu

PRED UPRAVNIMI VOLITVAMI NA GORIŠKEM

Kdor seje veter, žanje vihar

S svojo šovinistično politiko so demokristjani okrepili fašistične težnje in dali potuho stranki MSI, proti kateri se zdaj neodločno borijo

GORICA, 8. — V pričakovanju jesenskih občinskih upravnih volitev so goriški občinski svetovalci in odborniki demokristjanske stranke sprožili proti fašističnemu svetovalcu Delpinu gonjo z namenom, da bi zmanjšali njegov vpliv.

Kdor pozna kapilarno organizacijo Katoliške akcije in njenih «Comitati civici», ki so v službi krščanske demokracije in upravnih ter policijskih organov, ta bo prav gotovo vedel, da se za demokrščansko stranko na Goriškem obetajo pri prihodnjih volitvah hudi časi. Ta stranka je namreč s svojo šovinistično politiko zlasti v odnosih do Slovencev in slovenskih narodnih vprašanj vzbujala in krepila med šovinističnim italijanskim prebivalstvom čisto fašistične misli in s tem neposredno dovajala vodo na fašistični odnosno MSI-jevski mlin. Demokristjanski voditelji so se po svoji «Comitati civici» zavedli, da je postal zanje položaj nejasen (primer intrig med občinskimi odborniki, nezaupanje med njimi, nerešeno vprašanje župana in podžupana itd.) in so zaradi tega sklenili prvič odkar obstaja sedanja občinska uprava naperiti svojo borbo proti fašistični MSI odnosno njenemu svetovalcu Delpinu.

Toda takoj v začetku so imeli slabo roko, kajti iz odločne borbe proti fašistični nevarnosti, ki se pojavlja ravno v vzhodnih italijanskih krajih, so zašli na pot nekoristne polemike.

Gotovo s tem ne bodo dosegli svojih namenov. In tudi nihče ne ve, ali je med demokristjani želja, da bi se zmanjšala fašistična nevarnost na Goriškem? Oni prav dobro vedo, da bi bila MSI-jevska občinska uprava veliko bolj radikalna, poleg tega pa bi ne dajala kot oblast opozicijske stranke direktno odgovornost italijanski vladi.

Nesreča starke na cerkvenem stopnišču

GORICA, 8. — Včeraj zvečer je 80-letna gospodinja Olivatti Filomena iz Ul. d'Aosta šla mimogrede v cerkev, kjer se je zadržala nekaj trenutkov. Ko je ženska zapuščala božji hram, je zaradi nerodnega koraka padla po cerkvenih stopnicah. Mimoidoči so ji priskočili na pomoč in jo nato pospremili domov. Olivattijeva se je takoj po padcu počutila dobro, toda danes zjutraj ni mogla več zapustiti postelje brez pomoči svojih domačih. Predpoldne so starko pripeljali v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so jo pridržali na opazovanju.

Nesreča gospe z lambretto

Ko se je pretekli četrtek dopoldne 39-letna gospa Irma Vogrig iz St. Lenarta peljala s svojo lambretto po državni cesti št. 54 proti St. Petru Slovenov, ni več obvladala vozila zaradi slabosti ali prehude vročine in se je močno zaletela v obcestni kamen. Vozilo se je prevrnilo, ponesrečenko pa je vrglo precej metrov daleč.

Zaradi poškodb in hude rane na glavi so jo odpeljali v bolnico. Ozdravela bo v dveh mesecih.

Ustrelil se je s puško

Sorodniki 51-letnega Antona Veleščeg iz Jesanje v občini St. Lenart so kar obstali od grozote, ko so ga predvčerajšnjim zjutraj zagledali v mlaki krvi. Ležal je že mrtev, poleg sebe pa je imel staro vojaško puško mod. 91. Nobeden v hiši ni vedel za to puško. Nesrečnež pa jo je verjetno dobro shranil in pripravil ter se z njo ustrelil. Domnevajo, da je blaznost vzrok samomora.

Kača pičila otroka

Ko se je 8-letna Antonietta Treppo iz Nem igrala v domači hiši jo je nenadoma pičila kača. Vsa preplašena je začela jokati, starši so hitro prihiteli in jo takoj odpeljali v bolnico. Ozdravela bo v dveh tednih.

Povišek družinske doklade industrijskim delavcem

GORICA, 8. — V zvezi z novim sporazumom, po katerem so zvišali družinsko dokladо vsem industrijskim nameščencem, je Zavod za socialno skrbstvo dal svojim podružnicam navodila za tukajšnje izvajanje omenjenega sporazuma.

Družinska doklada po novi lestvici, bodisi za industrijske delavce, kakor za uradnike znaša:

za otroke dnevno 153 lir, tedensko 918, štirinajstdnevno 1.836, petnajstdnevno 1.989, mesečno 3.978; za ženo dnevno 100 lir, tedensko 600 lir, štirinajstdnevno 1200, petnajstdnevno 1300, mesečno 2600; za starše dnevno 55 lir, tedensko 330, štirinajstdnevno 660, petnajstdnevno 715 in mesečno 1430.

Novo lestvico družinske doklade morajo delodajalci upoštevati v plačilni dobi od 16. junija 1952, in sicer:

a) od 1. junija za nameščence z mesečno plačo;

b) od 16. junija za nameščence s tedensko ali petnajstdnevno plačo in čigar plačilni rok se začenja s 16. junijem;

c) od prvega dne plačilnega roka za nameščence s štirinajstdnevno plačo, ki jo bodo izplačali do 16. junija.

Z istim dnem poviška družinske doklade je bil povišan tudi prispevek v sklad za dopolnitev plač od 750 lir na 900 lir.

Omenjeni povišek prispevkov velja samo za moške nameščence. Prispevek za nameščenke je ostal neizpremenjen.

Z motorjem v obcestni jarek

GORICA, 8. — Kot znano se je pred dnevi nastanil v našem mestu za nekaj časa cirkus Orfei. Pretekli petek je 24-letni Fine Rafael iz Aquile, znani igralec v cirkusu, izkoristil prosti popoldan in si izposodil neko lambretto, s katero se je odpeljal v Ravnopolje. V bližini kolodvora mu je nenadoma presekala pot neka deklica. Da bi se ji izognil, je zavozil na skrajno levico, toda, ker je bila cesta posuta z gruščem, ga je zaneslo v obcestni jarek. Pri padcu se je le malo ranil koleno. Ko je prispel v Gorico je šel na sedež Zelenega križa, kjer so mu obvezali rano na nogi. Po nekaj dneh pa je začutil hude bolečine v ranjenem kolenu tako, da se je danes zjutraj odpravil v bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki po pregledu ugotovili, da si je pri padcu izpahnil in ranil koleno. Zdraviti se bo moral približno 10 dni, če ne nastanejo kakšne komplikacije.

V XX STOLETJU V DEŽELI DVATISOČLETNE KULTURE

Trdo življenje v Beneški Sloveniji

Koče brez oken - Revno pohištvo - Dim - Naporno delo Edina zabava: gostilna - Vrhu vsega pa še izredni davki

Če obiščemo katero koli vasico v beneških hribih, nas prizadene izredna revščina, v kateri živi prebivalstvo. Skoro vedno naletimo na koče krite s slamnatimi strehami, medtem ko se iz glavnih vrat vali gost dim, kar pomeni, da je koča brez štedilnika in brez dimnika. Če stopimo v kočo, nam pogled obvisi na izredno revšem in preprostem kuhinjskem pohištvu, ki se v glavnem sestoji iz grobo izdelane mize in dveh klopi, ki služita namesto stolov. Na vogalu mize nekaj skodel in kakšna lesena žlica; to je skoro vsa posoda in pribor, ki ga uporabljajo domači. Največkrat manjka v teh kočah okno; svetloba prodira le skozi glavna vrata;

Ves prizor postane še bolj tragičen, ko ugledamo skozi dim pri ognju sedečo revno starko, ki ima v naročju par mesecev starega otroka. To je stara mati, ki mora pripraviti kosilo in varovati otroka. Njeni sinovi in snaha so v gozdu ali na polju.

Taka je v glavnem notranjost beneške koče, in če ne bi v tem zakajenem prostoru videli dveh človeških bitij, bi nam bilo težko verjeti, da morejo ljudje sploh živeti v takih razmerah.

In vendar tu žive stoletja in stoletja, in delo dolgih rodov ni uspelo, ne bomo rekli polepšati, a vsaj napraviti udobnejši dom, ki ga oče zapušča s ponosom svojemu sinu.

Da bi bila mera polna, izvemo, da to revno prebivalstvo plačuje državi davke, ki so včasih izredno visoki, kljub temu, da nima od njih nobene koristi. To se nam zdi neverjetno, a moramo se prepričati, da je v resnici temu tako. Ko tako premišljamo in ogledujemo to njihovo revščino, nas popade sveta jeza ob dejstvu, da država oskubi beneško prebivalstvo poslednjega tako težko prihranjenega denarja, namesto da bi mu priskočila na pomoč in mu pomagala iz tako nečloveških razmer.

Pred nas se postavi vprašanje: čemu sploh živi to ljudstvo? Morda le zato, da ga potežavnem in trpljenja polnem življenju prekrije grob? Poznajo zabavo, vedo kaj je razvedrilo?

Če obiščemo hribovsko vasico v Beneški Sloveniji, moramo takoj ugotoviti, da tu manjka najpreprostejša oblika zabave in razvedrila. Nimajo športnih igrišč, nimajo dvorana za kinopredstave, ne poznajo plesne dvorane. Skratka, nič! Na vprašanje, kako prebijejo prosti čas, ti odgovore: v gostilni.

Šli smo v gostilno in videli smo, da se ne razlikuje od ostalih hiš. Edina razlika je v tem, da ni krita s slamo ampak s strešniki, in ima štedilnik ter dimnik. Glavna soba je zelo majhna, in v njej se ob nedeljah in praznikih gnetejo vaščani, mlado in staro, ter v zasmrajenem ozračju pijejo, igrajo na karte in prepevajo... Proti večeru se vrnejo na svoje «domove», da bi naslednji dan nadaljevali s težkim delom, ki so ga v soboto pozno v noči prekinili.

Poletni urnik Trgovske zbornice

GORICA, 8. — Uradi Trgovske zbornice bodo do 31. avgusta poslovali po poletnem urniku, in sicer nepretrgoma od 9. do 14. ure; za občinstvo bodo uradi kot doslej odprti od 9. do 12.

Volnena jopica, ki so jo te dni našli v mestu, čaka na lastnico pri županskem ekonomatu.

KINO

VERDI. 17: «Poroka ob zori», E. Pinza.
VITTORIA. 17: «Razprava Mary Dugan», R. Young.
CENTRALE. 17: «Mož in žena», L. Vedovelli.
V STANDREŽU NA PROSTEM: 21: «Nocoj ni nič novega», A. Valli in A. Centa.
ESTIVO. 21: «Broadwayska uspavanka», D. Day in G. Nelson.

Maša zadušnica za pok. Doljaka

Maša zadušnica za pok. Leopolda Doljaka bo danes ob 9. uri v stolni cerkvi in ne v goriški bolnici.

Prispevajte za KULTURNI DOM

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

ČEDAD, 8. — V juniju tega leta so se rodili: Balutto Alessandro, Premariese Gabriella, Caruzzi Maria, Leone Albertina, Marzolini Giorgio, Madrassi Paola, Macorig Ana, Miotti Luigina, Autunnale Alberto, Scarbolo Giordano, Golles Giovanna in Lizzero Giovanna.

Umrli so: 91-letni Zardo Bernardo, 84-letna Fantini Orsola, 72-letni Basaldella Attilio, 68-letni Olmacolli Giuseppe, 78-letni Banchig Carlo, 57-letni Bortolo Dionisio, 31-letni Znidaršič Mario, 63-letna Qualizza Antonia, 37-letni Menis Maria, 31-letna Molinari Filomena, 49-letna Tropina Antonia, 75-letni Pradolini Giacomo, 77-letna Caporale Filomena, 80-letna Saffigna Maria, 76-letna Donati Maria in 71-letni Pantanelli Luigi.

Poročili so se: Martignon Gino in Mulloni Silvana, Fabiani Enzo in Vanon Nejda, Vragnac Dušan in Salamant Lucia, Tagliaferri Amelio in Piccotti Italia, Comelli Sergio in Menegelli Licia, Margutti Mario in Zabottig Luigia, Muner Ennio in Pozzi Nives.

SNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE
bo uprizorilo na stadionu «Prvi maj», Ul. Guardiella 7 jutri, 10. julija 1952 ob 21. uri
Goetzovo dramo v treh dejanjih (sedmih slikah)
DEDINJA
v petek, 11. julija 1952 ob 21. uri
Držićevo komedijo v treh dejanjih
DUNDO MAROJE
Vstopnice so v prodaji v veži tiskarne, Ul. sv. Frančiška 20, dnevno od 11. do 13. in od 17. do 19. ure ter v tobakarni Prosen pri Sv. Ivanu.

KOMORNI ZBOR
priredi v soboto 12. julija 1952 na OPCINAH na prostoru bodočega kulturnega doma
Koncert
S POPULARNIM PROGRAMON
Začetek ob 21. uri
Prodaja vstopnic v pekarni Cok na Opčinah.

MESANICA TEKOČIH PLINOV ZA DOMAČO UPORABO
faro.gas
CARLO BRUSINI
Ul. sv. Frančiška 54 - Tel. 29041
Obiščite nas na velesejmu! Paviljon A - Stojnica 41

Dr. N. GIGLIA
ZDRAVNIK KIRURG ZOBOZDRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.
Sprejema od 15. do 20. ure.
TRST - Ul. Torrebianca št. 43 (vogal Ul. Carducci)

Letoviščarji!
V hladnem gorskem zraku, ali ob modrem Jadranu Vam bo čitanje «PRIMORSKEGA DNEVNIKA» samo v oddih. — Naročite se na list za kakršnokoli dobo in za katerikoli kraj, tudi za inozemstvo.
15-dnevna naročnina 180 lir.
UPRAVA LISTA
Tel. 7338

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
26. IN 27. JULIJA IZLET V
Opatijo
27. JULIJA IZLETI V
Ajdovščino
Vipavo
Črni vrh
Rovinj
Vpisovanje do 12. julija pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b - Telefon 29243.

Žalostne razmere v podgorski predilnici

GORICA, 8. — V goriški javnosti ponovno krožijo vesti o izredno slabih delavnih in higienskih pogojih delavk v podgorski predilnici.

V našem listu smo že večkrat obsodili malomarnost odgovornih krogov pri ravnateljstvu predilnice, vendar se zdi, da jim ni do stvarnih kritik v raznih časopisih, ampak jim gre bolj za čim temeljitejše izkoriščanje delavk.

Predvsem je v podjetju nezadostno število slačilnic in umivalnic, kajti zaradi slabih delovnih pogojev, ko namreč delavke ves delavni čas preživijo v gostem prahu, se morajo bolj umivati, kar jim sedanje prilike ne dovoljujejo.

Največje nezadovoljstvo med delavkami pa povzroča še vedno veljavna prepoved, da delavke med delom ne smejo jesti. Kako nesocialna je ta uredba si lahko raztolmačimo šele tedaj ako vemo, da traja delovni urnik 8 ur in da je njihovo delo zelo naporno.

V primeru vztrajanja delodajalskega vodstva pri veljavnosti odredbe o prepovedi hranjenja med delovnim časom se vidi vsa protidelavska in izkoriščevalska mržnja ljudi, ki danes vodijo podgorsko predilnico. Mnenja smo, da bi se morali ti ljudje zavedati, da smo v času velikih socialnih pridobitev in da je nemogoče vztrajati pri pogojih, ki so nastali po prvem letu obstoja podgorske predilnice. To dejstvo bi morali imeti strokovni tovarniški voditelji pred očmi tudi zato, ker posamezni oddelki ne ustrezajo higienskim predpisom in bi jih bilo treba zaradi zastarelosti odstraniti, ali pa izpopolniti, da ne bodo postajale delavke žrtve zavratnih socialnih bolezni.

Za nov gasilski dom

GORICA, 8. — Včeraj dopoldne so na prefekturi podpisali pogodbo, na podlagi katere bo glavno ravnateljstvo protipožarne službe dalo pokrajinski upravi posojilo v višini 4 milijonov 500 tisoč lir za nakup novega prostora, na katerem bodo zgradili gasilski dom. Posojilo bo dano brez obresti in ga bodo plačali v šestih letih.

S tem so bili dani vsi pogoji za čimprejšnjo zidavo novega gasilskega doma. Govorijo, da bodo z deli pričeli v najkrajšem času.

Seznam ljudskih sodnikov

GORICA, 8. — Goriško županstvo sporoča da je v veži županstva od 1. do 15. julija na vpogled seznam ljudskih sodnikov na porotnem prizivnem sodišču. Proti izpustitvam in morebitnim netočnostim lahko vložijo prizadeti priziv na prizivno sodišče v Benetkah do 30. t. m.

Pritožbe sprejema goriško okrajno sodišče (Pretura).

Padel je s kolesa

GORICA, 8. — S krvavečo glavo je včeraj prišel s polomljenim kolesom v mestno bolnico Brigata Pavia 32-letni Damian Marassi iz Podgore Ul. del Pozzo štev. 5. Marassi je v Ul. Attimis izgubil ravnotežje in pri padcu zadel z glavo ob kamen.

V bolnici so mu rano na čelu obvezali in izjavili, da bo ozdravel v osmih dneh.

Nepreviden otrok

V civilno bolnico v Čedad so včeraj pripeljali 8-letnega Bruna Petrussa iz Praprotna. Ko se je namreč otrok igral, je zlezel na 2 m visok zid, nenadoma zgubil ravnotežje in padel na tla. Pri padcu se je zlomil desno roko. Okreval bo v 20 dneh.

Razdeljevanje nagrad šolskim otrokom

V prvi polovici julija bodo razdelili 125 drugih nagrad po 2000 lir, ki jih je razpisala videmska hranilnica kot tekmovanje za štednjo med učenci.

Šolsko ravnateljstvo bo pravočasno obvestilo nagrajence svojega okoliša in jim sporočilo kraj, dan in uro razdeljevanja nagrad. Objavljamo imena nagrajencev:

Sgarban Giuliana (Breg), Coliz Bruno (Sedila), Bernes Pierpaolo (Čedad), Turco Pavel (Čedad), Causero Milvio (Čedad), Mulloni Emanuela (Fojda), Matiuzza Marija (Cermeja), Codarin Marija (Trlan), Spelat Renato (Prosnid), Dorganac Vinko (Zamir), Vogrig Maria Pia (Sovodnje), Venuti Graziella (St. Peter Slovenov), Franz Doria (Strmica), Di Lenardo Marija (Stolbica)

Seznam davka na obrtnice

GORICA, 8. — Goriško županstvo sporoča, da je od 5. do 9. julija t. l. na občinskem protokolnem uradu (soba št. 17) na vpogled seznam davka na obrtnice za leto 1952.

Interesenti si omenjeni seznam lahko ogledajo v dopoldanskih uradnih urah.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

RESNA ZASKRBLJENOST razstavljavcev tržaškega velesejma

Kako bodo pri visokih najemninah, davkih in carinah krili stroške? Predstavnika Paname in skupina trgovcev s Holandske na velesejmu

Ceprav se je ozračje za malenkost ohladilo, se obisk na tržaškem velesejmu za sedaj še ni izboljšal; pravijo, da je bilo na velesejmu največ obiskovalcev v ponedeljek zvečer, ko so namreč volili «Miss» tržaškega velesejma, drugače pa je bil obisk bolj majhen in tudi kupčij večjega pomena niso sklenili.

Med razstavljavci je opažati vedno večjo zaskrbljenost, kako bodo pri visoki najemnini za prostor, pri raznih davkih in carinah krili vse stroške — da o dobičku sploh ne govorimo. Najavljeno je sicer še nekaj skupin turistov, ki pa ne bodo tako številni, da bi lahko dvignili moralo razstavljavcev in odgovornih za tržaški velesejem.

V teku včerajšnjega dne sta si velesejem ogledala predstavnik ministrstva države Panama Roberto A. Torres ter generalni konzul Paname v Genovi Demostenes Vega Mendez. Velesejem je obiskala tudi delegacija trgovskih predstavnikov Holandske, ki je bila najavljena že za pretekli ponedeljek, pa je svoj prihod nekoliko zakasnila.

V sklopu tržaškega velesejma je bila na Trgovski zbornici v Trstu včeraj tudi seja glavnega sveta za uvoz lesa, kateri so med drugimi prisostvovali razni predstavniki lesnih podjetij ter drugi predstavniki javnega življenja.

Še vedno je med obiskovalci velesejma največje zanimanje za jugoslovanski razstavljalni prostor, kjer je poleg drugega na prodaj ogromno narodnih vezenin, čipk, preprog, copat, usnjenih izdelkov itd. Čuli smo z raznih strani zelo pohvalne izjave o razstavljenih predmetih, ki so res prave umetnine.

Omenimo naj še vedno dobro zaseden jugoslovanski bar, kjer prodajajo že tradicionalne kranjske klobase in čevapčiče, ki so si pridobili med Tržačani zavidljivo število «občudovalcev».

Na velesejmu imata razstavljalna prostora tudi tržaška pivovarna «Dreher» in meranska «Forst»; pričakovati je bilo, da bo imelo pivo omenjih tovarn vsaj takšno ceno, kot jo ima po vsem Trstu, pa je v resnici prav obratno. Ker vemo, da bi si nobeno podjetje ne delalo tako slabe reklame, da bi namreč na velesejmu dvigalo cene svojim proizvodom, sklepamo, da so stroški za vzdrževanje razstavljalnih prostorov ter za kritje vseh drugih izdatkov tako visoki, da sta morali obe pivivarni pivo podražiti. Kakšno razočaranje za ubogega Tržačana, ki je plačal že razmeroma zelo visoko vstopnino, da se je lahko po ogledu paviljonov odžejal z vrčkom piva, za katerega je moral plačati še višjo ceno.

Izvedeli smo, da pripravljajo v zvezi z letošnjim tržaškim velesejmom še posebno revijo, ki bo nosila naslov «Turismo» in v kateri bo označen na kratko pomen velesejma, razen tega pa bodo imeli tudi razstavljavci možnost v njej oglašati ter prikazati s tem kakovost svojih proizvodov. Revija bo tiskana v italijanščini, angleščini in nemščini — o slovenščini seveda ne duha ne sluha. Slovenščina je za ljudi, ki bodo izdajali omenjeno revijo «lingua sconosciuta», na katero je najbolje pozabiti, da se po nepotrebnem ne segrevajo možgani italijanskih šovinistov. In pri takšnem šovinizmu, ki ga očitno kažejo na vsakem koraku, upajo odgovorni krogi na uspeh tržaškega velesejma, ki bi moral imeti predvsem gospodarski značaj in pomen?

Zaključna prireditev učencev slovenske šole v Dolini

Učenci strokovne in osnovne šole v Dolini so v nedeljo 6. t. m. svečano zaključili svoje šolsko leto z lepo razstavo in prireditvijo. Razstava je bila zelo vzorno urejena in je privabila mnogo ljudi, ki so izrekali priznanje učencem in seveda tudi požrtvovalnemu učiteljstvu. Prav tako je vzbudila mnogo zanimanja med Dolinčani in prebivalci bližnjih vasi mladinska igra

«JURČEK»

ki so jo uprizorili na šolskem dvorišču, «Jurček», ki ga je napisal Pavel Golia, šteje 4 dejanja, ki govore o najrazličnejših žalostnih in veselih Jurčkovih prigodah.

Uprizoritev je pokazala, da so se učitelji morali mnogo truditi, da so dosegli tako lep uspeh. Posebno je treba pohvaliti igralske sposobnosti Trobente, ugajali pa so tudi Jurček ter Urša in Meta. Nekatere vloge so bile pač šibkejše, vendar so se na splošno vsi potrudili in čutiti je bilo skrbno režijo. Predstavo je zelo povzdignilo sodelovanje vaške godbe in omeniti je treba tudi požrtvovalnost nekaterih vaščanov, ki so pomagali postaviti oder.

Prireditev je prijetno razgibala Dolino in želeti bi bilo, da bi nam dolinska mladina še večkrat nudila podobne predstave.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Buonarroti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro-Neri, Ul. Dante, Harabaglia, Barkovlje in Nicoli v Skednju.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA VOJAŠKEGA SODIŠČA

Begunka osumljena ropa oproščena še pred razpravo

Ker so priče potrdile njeno prisotnost v taborišču, so jo izpustili na svobodo

Včeraj je maj. Grabb oprostil vsake krivde in to s formulo dvoma, nemško begunko Elisabeto Jaskovec, ki je bila že dalj časa v zaporu, ker je bila osumljena, da je oropala 39-letno Zofijo Lakmanovičevo. Ker ni mogla policija najti nobenega dokaza in ker je ženska imela nekaj prič, ki so potrdile njeno prisotnost ob uri napada v taborišču, je moralo sodišče žensko oprostiti in jo izpustiti na svobodo.

Jaskovec se je spočetka jokala, kasneje pa, ko je razumela, da so jo oprostili se je njen obraz razvedril in smeh ji je raztegnil ustnici. Postala je bolj junaška in se je takoj spravila na Lakmanovičevo ter ji začela groziti. K sreči so jo hitro pomirili, kajti če bi še nadaljevala bi brez dvoma končala bolj klavrno.

Skerljev: ANGLESKO—SLOVENSKI slovar bodo v kratkem prodajali v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

V prodaji je umetniško opremljena MONOGRAFIJA ALBERTA SIRKA. Dobite jo v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

Kako rešuje profesor Diego De Castro „nerešljiv" problem

(Nadaljevanje in konec)

S tako metodo je profesor De Castro prišel do res daljnosežnih zaključkov. Jugoslavijo prikazuje kot neko umetno tvorbo, ki je nastala predvsem zaradi pomoči Italije, ki naj bi bila takrat zlomila avstro-ogrski imperij. Se bolj zanimivo je, kako razlaga razvoj dogodkov med drugo svetovno vojno: partizane prikazuje kot bande «upornikov», ki med ljudstvom ne uživajo nikake podpore. Njihovo končno zmago pa tolmači na ta način, ker so jim pomagali Angleži, katerih propaganda je privedla baje na oblast komuniste, s čimer bi Churchill zadovoljil Ruse. Četniki so bili po Diegu De Castru edina resnična sila odpora v Jugoslaviji, za njihov zlom pa so spet krivi Angleži, ki so upropastili Dražo Mihajlovića na ljubo Titu. Sploh pa želi prof. Diego De Castro vreči krivdo na Angleže za vse zlo, gotovo pa za vse neprijetnosti, ki so zadele Italijo. To ni nič nenavadnega, ker je vidno preveč vezan na tradicije italijanske politike, da bi se mogel otresti fašističnega gesla «Dio stramaledica gli Inglesi!» Tako je ta zli duh, Anglija, ki hoče samo nasprotovati Italiji, po De Castru privedla na oblast Tita, medtem ko ni o borbah in zmagah narodnoosvobodilne vojske, o izgubah, ki so jih partizani prizadejali okupatorjem, niti besede, čeprav posveča avtor celo poglavje 65 strani vojni od leta 1941 do 1945 v Jugoslaviji. To mesto je raje izpolnil s ponavljanjem raznih kominformističnih klevet o sodelovanju partizanov z Nemci in z opisovanjem «kaosa medsebojnih pokolov» raznih narodov v Jugoslaviji, iz česar, po njegovem mišljenju, sestoji vsa narodnoosvobodilna vojna v Jugoslaviji.

Snov o medsebojnih sporih raznih narodov in političnih skupin v Jugoslaviji je De Castru zelo ljuba. Ni sposoben, da bi napisal niti 10 strani svoje knjige, ne da bi vsaj enkrat omenil, kako je Jugoslavija notranje razcepljena, kako se komaj drži kot enotna država zaradi neprestanih ogorčenih borb med Srbi, Hrvati in muslimani itd. To je pravi «leitmotiv» te knjige, ki se pojavlja takoj na prvi strani in ne zapusti bralca, dokler ne obrne zadnje. Kje je razlog, da profesor De Castro toliko vztraja na tej snovi? V tem gre celo tako daleč in trdi, da bi se Jugoslavija zrušila kot hiša iz lepenke pri prvem malo močnejšem udarcu od zunaj. Le slabo mu uspeva prikriti veselje, ko pomisli na tako možnost, kajti v tem vidi edino možnost uresničitve italijanskega imperialističnega «Drang nach Osten». Končno to na nekaterih mestih tudi sam odkrito pove.

Posebno je zanimiv neki dokument, za katerega De Castro pravi, da «na popoln način... postavlja problem naših (t. j. italijanskih) bodočih odnosov z Jugoslavijo.» Gre za neki podroben referat, ki je bil 10. junija 1944. l. predan italijanski (že demokratični in zavezniški!) vladi. Prof. De Castro ne odkriva avtorjev tega referata, toda na prvi pogled je videti, da gre za izkušene svetovalce italijanske vlade, med katerimi imajo gotovo najpomembnejšo besedo voditelji iz Vatikana. De Castro ne dvomi, da je italijanska vlada že od tedaj zasledovala določeno linijo. «Že tedaj», pravi, «je vlada verjetno začela svojo akcijo v odnosih do Jugoslavije, akcijo, za katero meni, da je sledila omenjeni liniji, čeprav ji je bilo obsojeno, da ji sledi zaman.» Naj navedemo del iz knjige, v katerem De Castro govori o tem pomembnem dokumentu: «...Že tedaj se je predvidevalo z izredno jasnostjo, kakšni bi bili za Italijo rezultati popolnega uveljavljenja Titovega režima... Znašli bi se, poleg ostalega, iz oči v oči z režimom, kateremu bi bil direktni interes, da priključi vse Slovence in Hrvate Julijske krajine, ki bi nasprotno bil nekemu srbskemu režimu, ki ne želi povečati števila odpadniških frakcij v neki velikosrbski državi, tuj... Memorandum, ki ga navajam, je opozoril Badoglievo vlado, da bi bilo treba že v istem trenutku (junija 1944) pokazati zavezniškim oblastem potrebo, da bi poslali že pri prvih znakih razpadanja Nemčije italijanske pomorske enote v pristanišča Trsta, Reke in Zadra, italijanske oborožene sile pa v glavna središča Julijske krajine, skupno z enotami in oboroženimi silami Angloameričanov. Treba je bilo poleg tega naglasiti absolutno nujnost in naše pravice na vzpostavitev neke anglo-ameriške uprave v predelih vzhodne meje... Istočasno je bilo predlagano, da se ukrene najširša diplomatska akcija, da ne bi prišlo, v trenutku mirovne konference, do tega, da bi naša dežela ne izgubila tistih meja na Julijskih Alpah, ki nam jih je dodelila sama priroda, ali da bi bila celo Italija razkosana z odvzemanjem okrajev, za katere so tako številni Italijani padli na Krasu. Dosledno s tem, je bilo zahtevano od italijanske vlade, da predloži zaveznikom stališče Italije o bodočem videzu Centralne Evrope, ker je bila z odloki moskovske konference Avstrija oživljena, da bi se videlo, ali bi ne bilo ugodno obnoviti v Centralni Evropi neko zelo široko federalno državo, ki bi deloma odgovarjala stari avstro-ogrski monarhiji, ki je bila zrušena po koncu prve svetovne vojne, kakor so že tedaj vsi priznali...» (Str. 100 do 103). Da bi ne bilo nesporazuma, kaj je tu mišljeno, bom navedel nekoliko De Castrovih razjasnitev italijanske politike v odnosu na Jugoslavijo. «V pogledu stališča Italije v času fašizma se jasno vidi, da je naši želeli bilo na tem, da bi Jugoslavija razpadla v dve ločeni državi, izmed katerih bi hrvatsko-slovenska bila naklonjena nam. Moglo bi se torej tudi reči, da je to neki naš pogrešek, toda razlog, zakaj je Italija delovala v tej smeri, je bil očiten: jugoslovanske želje po Julijski krajini niso nikoli prenehale, posebno vidne pa so bile v diplomatskih odnosih po londonskem paktu in med diskusijo na versajski konferenci. Po tem je bilo prirodno, da iščemo tesno sodelovanje s tisto državo, od katere so posebno mogle izhajati te želje, da bi jih eliminirali.» (Str. 4). In dalje: «Mussolini je nadaljeval defenzivno politiko v odnosu na stalne slovenske zahteve po Julijski krajini. Taka politika pa je nujno privedla k težnji do cepitve neke dežele v dve državi, ki sta nevarnejši, ko sta enotni. To je bilo nadaljevanje politike prejšnjih vlad tako, da bi Italija raje videla neko Hrvatsko ločeno od Srbije, kakor je to predvideval londonski pakt.» (Str. 5-6).

Torej — razbiti Jugoslavijo na kose, to je sredstvo, ki ga priporoča prof. De Castro, da bi bil omogočen ideal italijanske jadranske politike; če bi to uspelo, tedaj je, res, pohod na Balkan nezadržen!

Kar ima on za koristno in razumljivo politiko v preteklosti, ne sme je pa odkrito prikazati kot politiko današnje Italije, to je pri njem samo taktična krinka. Medtem ko v vsem svojem delu našteva vse neuspehe italijanske politike okrog Julijske krajine in Trsta, medtem ko se pritožuje čez Angleže in Amerikance, ker nočejo pritisniti na nepopustljive Jugoslovane in končno proglaša vprašanje Trsta oz. italijansko-jugoslovanske meje za nerešljive, vse to spremlja s svojim «leitmotivom» o tem, da je Jugoslavija neposredno pred razpadom zaradi notranjih nasprotstev, a to posebno zaradi vse večje mržnje med Srbi in Hrvati. Na ta način diskretno postavlja bralca pred misel, ki je ne kaže odkrito, namreč, kje je treba iskati rešitev «nerešljivega» problema vzhodne meje. V tem pogledu govori vprav s simboličnimi besedami zaključek njegove študije, ki ne pušča prav nobenih dvomov ali nejasnosti o politiki, ki jo avtor priporoča. Da je uporaba podobnih receptov uničila Mussolinija in njegove zaveznike, kot je videti, avtorja niti najmanj ne razburja. Da sosedna Jugoslavija niti najmanj ne kaže tistih znakov slabosti in razcepljenosti, ki jih De Castro v tako živih barvah slika s svojo osvajalno fantazijo, mu prav tako ne govore, da so njegovi računi napačni, da so postavljeni na napačno osnovo. Končno, niti dejstvo, da razbijajo danes narodi v vsem svetu okove starih in izkušenih imperializmov, De Castru pa ničesar ne govori. Morda zaupajo on in njemu podobni v pomoč novopečenih imperialistov sovjetskega tipa?

Končno bo odgovor na nerešljive probleme italijanske ekspanzije dala prof. Diegu De Castru in tistim, katerih politiko razlaga, sama stvarnost.

V. SESTAN

S tretjo premiero je ljudsko gledališče v Kopru uspešno zaključilo letošnjo sezono

Cvetko Golar: Vdova Rošlinka

Tri premiere v sezoni, v prvi sezoni, je za gledališče, ki si šele postavlja svoje umetniške temelje in išče svoj ustvarjalni izraz lep uspeh. Ljudsko gledališče v Kopru je kot osrednja dramska ustanova v slovenski Istri poleg postojnskega gledališča nujno važen in življenjski člen kulturnega delovanja na tem ozemlju in ima že s političnih vidikov pomembno vlogo v kulturnem življenju našega ljudstva. Najlažja in hkrati najbolj nevarna etapa v razvoju nekega poklicnega ali polpoklicnega teatra je čas po ustanovitvi, so tista prva leta, ko je treba ustvariti homogen igralski kolektiv, ki bo začel enotno dihati s tistimi drobnimi vezmi, ki sčasoma oblikujejo obraz nekemu gledališču. Pa mnogi rekviziti, pa solidna opora v garderobi in vseh tistih drobnih rečeh, ki so za gledališče pač tako potrebne, kakor sredstva za obstoj živega bitja. Brez tega ni gledališča, pa če je igralski kader še tako dober. Vsega tega ima gledališče v Kopru še premalo, da bi moglo kategorično potrditi svoj sloves. A vse kaže, da mu življenjskih sil ne manjka, zato lahko z velikim upanjem pričakujemo nove sezone, ki obeta s svojim okvirnim repertoarjem mnoga presenečenja.

Cvetko Golar uživa s svojo veseloigro «Vdova Rošlinka» velik, a kriviičen sloves. Obrabljen nimfomanski motiv o bogati kmečki vdovi, ki s pomočjo starega romarja z vsemi sredstvi — ki so včasih že prav neokusna — skuša prikleniti nase nekega Janeza na račun svoje mlade, za ženitev godne hčere, ni prinesla v naše dramsko literaturo nič novega. Vsaj nič takega, kar bi oplemenitilo slovensko ljudsko igro. Schoenherjeva tirolska napihnjenost, presajena na gorenjsko plodišče. Tudi gorenjska peča in folklorno pobarvani romar Balantač je nista tolikanj približala *sloven. ski ljudski igri* ali veseloigri, da bi brez premisleka lahko trdili, da je Rošlinka tipična slovenska veseloigra. Če bi se režiserji — ki so na srečo včasih doslednejši od avtorjev — držali teksta, bi se Golarjeva veseloigra (kak mikaven naslov!) mimogrede sprevrgla v dokaj neokusno burko. Le pomislimo na sceno v ali na postelji itd. Pa brez moraliziranja! Pa poreče nekdo: našim ljudem kljub temu ugaja. Da, toda če bi našim ljudem predvajali vse to, kar jim ugaja, potlej je bolje, da danes zapremo vrata naših gledališč. Nauk o gledališki vzgoji bi bil v tem primeru brez pomena.

S pametno korekturo pa se tudi «Vdova Rošlinka» da približati gledališkemu občinstvu. To pa je do neke mere uspelo režiserju *Tugomirju Klasincu*, ki se ni dal premotiti z nekaterimi vabljivimi pasusi in je znal pravilno in previdno odstraniti vse tiste dialoge, o katerih si nisi takoj na jasnem, ali so «zdravi in realistični» ali pa (bolj verjetno!) opolzki in brez kmečke soli. Nosilce važnejših vlog je odbiral s premislekom kljub temu, da nima bogsigavedi kakšne izbire spričo danes še skromnega igralskega kadra.

Vdovo Rošlinko je igrala *Stana Mlakarjeva* dobro. Kratka beseda, ki pa še ne pomeni idealne postavitve, niti ne slabe. Zanimivo je pa sledeče: ko je v Pristleyevem «Inšpektorju na obisku» tolmačila Sheilo, ki ji po osnovnem igralskem konceptu bolj sodi kakor košata kmečka babnica Rošlinka, je slednjo v splošnem postavila bolje, kakor je bilo pričakovati. Pa vseeno ni bila Rošlinka, ki v trenutkih kar zažari od tiste kmečke pohote, ni bila Rošlinka s precejšnjo dozo za naše pojme neokusne robatosti, ko skuša za vsako ceno (za vsako ceno!) prikleniti Rožmanovega Janeza. Hoče biti mlada — tu pa je vozlišče za interpretacijo vdove. Mislim pa, da je bila najbolj posrečena postavitev v tej sezoni.

Hčerko Manico je v nasprotju z Rošlinko igrala bolj živahno, čeprav bolj meščansko kakor kmečko *Lukševa Lada*. Je bolj butara kakor lepotica. Lep glas iz grla, dovolj teatrskega doživetja, pa malo diletantizma (ki je tu in tam deloval kakor naročen) in osebne zavzetosti. Hčerko Manico je igrala, ko bi jo morala živeti. V rokah dobrega režiserja utegne postati dobra igralka.

Viljem Tomšič si je Rožmanovega Janeza izmislil. Verjamem, da mu ga takega ni vsilil režiser. Od vraga nerodna gorenjska irhovina, ki ni tako sramežljiv, kakršnega smo gledali. Sramežljivost in nerodnost ni predpisana tolikanj v besedi in gesti kakor v IGRI. Preveč je uglajen, da bi bil lahko Janez, prelepo mu teko besede, da bi bil neroden. Za kmečkost pa ne velja skrbno napisan recept, da je treba z desnico ali levico segati nekam za hlačnico, vse drugo pa kakor bog da. Pa — strašno idealiziran je. To je pa tudi del avtorjeve krivde. Sicer mu teče beseda, verjetno pa bi bil boljši Romeo.

Pobožnega romarja, «svetega moža», vrhu vsega pa nabritega kakor kraški veter je Balantača igral *Dušan Kralj*. Najbolj zahtevna karakterna vloga, najbolj nevarna hkrati, da zdrči v nemarnost in neznosno burko. Vse je bilo prav: od maske čez obleko do igre. Le da je bil po vseh teh elementih res Balantač tam nekje okrog 70 let, po tempu svojega govora pa tako mladosten, da bi mu človek kljub spoštljivem abrahamovskem obrazu ne prisodil več kakor 30 let. Velik igralski temperament, ki ga Kralj ni v zadostni meri izrabil za kontrolo izvajalske kontinuitete. A najbolj uspela podoba v igri.

Tončka Ventin je bila presenetljivo živahna Maničina prijateljica Tončka. Le kmečka ni bila in linije odrskega gibanja so bile avtomatizirane. Več sproščenosti v kretnji (posebno roke!) in več nerodne širine v izrazu.

Ugajal je pastir Tinče *Lojzeta Usenika*. Jasen je v besedi (če bi ne bilo dolenjščine) in pastirsko neroden v igri. Se štiri komparzne vloge oba zabita kmeta Blažon *(Evgen Fvelih)* in Tomaž *(Stane Pukšič)*, slednji prav nemogoč v pretiravanju, prvi v maski in igri zelo posrečen, pa bogat kmet Jerneje *(Oskar Venturini)* pokroviteljsko zavzet in kmečko uglajen in Gašper, kmet, ki pozna bukve *(Tugo Klasinc)*, bolj figura kakor igra.

Scena: skromna kmečka izbica, vkalupljena v tri stene, dvojna vrata v eni steni, pa nekaj svetnikov in docela stilno neposrečena «fotografija» pokojnega Roślinkinega moža. Polizani lasje in metuljček, pa v najbolj preprosti kmečki izbi. Scenograf: Hinko Pečarič, akademski slikar. Se enkrat poudarjam: tretja premiera v prvi sezoni, najboljša postavitev in lepi uspehi na gostovanjih v Skofijah, Portorožu in drugod naj bodo uspešno bodrilo za bodočo sezono. Igralski kolektiv Ljudskega gledališča v Kopru je danes že tak, da lahko razmišlja o težjih avtorjih. Tehtnost in ravnovesje pred sleherno novo premiero pa je bolj potrebna, kakor na videz lepi načrti.

im

Gospodarstvo Sardinije se v 4000 letih ni v bistvu nič izpremenilo

Majhna rast starega Sardinca - Nurage, 4000 let stare zgradbe - 7000 trdnjavic, ki so imele do 7 metrov debele stene - Malarija in siromaštvo, glavni značilnosti današnje Sardinije

Ko je Julijska krajina spadala še v okvir velike «madre-patrie», je bil marsikateri Slovenec ali istrski Hrvat toliko «srečen», da je užival letovišče na Sardiniji. Res je sicer, da ni Sardinija bila tipičen kazenski otok, vsekakor pa je bil vsak, kdor je bil kot vojak dodeljen na Sardinijo, že samo s tem nekako kaznovan in skoraj vsi, ki so na kakršen koli način prišli na Sardinijo, in sicer kot vojaki, kot kaznjenci ali konfiniranci, so prinesli domov kot dediščino vsaj malarijo in revmo, ki ju nosijo in ju bodo nosili do smrti.

Rekli smo, da je bilo na Sardiniji mnogo naših ljudi, toda gotovo je le redek opazil in še redkejši oni, ki se je podrobneje pozanimal, kaj pomenijo ali kaj so bili tisti veliki kupi kamenja, ki so nagrmadeni na gričkih, ob cestah, v vhodih v doline in drugod.

Za Sardinijo je poleg njenega siromaštva ter kulturne zaostalosti značilna posebna vrsta utrdb, ki jih je na Sardiniji kar celih sedem tisoč. Tem zgradbam pravijo domačini «nurage» (nuraghe). Od kod so in zakaj?

Nurage so zelo primitivne trdnjave, sezidane iz velikih blokov neobdelanega kamenja, ki ga med seboj v zidu ne veže niti malta niti kak drugi način zidanja, in so nekoč služile za trdnjave, v katerih so se domačini branili pred napadalci.

Puščobna pokrajina, značilna za Sardinijo, in nurage Orolio.

To, kar smo povedali, je gotovo premalo, da bi pojasnili vse, kar je v zvezi s temi edinstvenimi primeri tako stare zgodovine in kulture.

Na Sardiniji so živeli ljudje že pred pet tisoč let. Kakšne narodnosti so bili, se ne da ugotoviti, kajti edini ostanki so že omenjeni nuragji ter nekaj okostij, ki so jih izkopali v teh nuragejih. Na vsak način so bili zelo primitivni in izredno malo kulturno razviti, kar se pozna po tem, kar je za njimi ostalo. Če računamo po skeletih, ki so jih izkopali v raznih nuragejih, so bili ti ljudje zelo nizki in čokati. Po njihovih gradbenih ostankih pa se vidi, da je bila vsa njihova sposobnost v tem, da so si nad glavo ter okoli sebe napravili iz kamnitih masivov zaščito pred sovražnikom. O kakih umetniških poizkusih, ki jih zasledimo pri primitivnih plemenih, ni bilo do sedaj nikakih znakov. In če računamo, da je njihova doba trajala od leta 2000 do približno pet sto pred našim štetjem, kar bi ustrezalo približno mikenski dobi ter vesgrški srednji vek, ko srečamo v Grčiji ter v Mali Aziji že tako razvito kiparstvo in arhitekturo, potem nam je takoj jasno, da je takratni sardinski prebivalec živel povsem svoje življenje, popolnoma ločen od vsega sveta. Imamo dva znaka, ki nam to domnevo potrjujeta. Nuragji, o katerih govorimo, so grajeni v svojevrstni obliki trdnjav, kjer se v najpreprostejših oblikah in merah družijo srednja trdnjava, stranski hodniki, nekaj opazovalnih okenc, in ponekod stolpi. Kar pa je najznačilnejše pri vsem, je to, da je bila srednja trdnjavska dvorana ali prostor pokrit v obliki kupole. Seveda nima ta kupola niti najmanjše zveze s pravimi kupolami. Kupola je nastala v svojem začetku verjetno v Mezopotamiji. Nastala je zaradi pomanjkanja lesa za kritje hiše. Tudi na Sardiniji je nastala kupola iz istih vzrokov, le da nima nikake zveze s perzijsko kupolo in je napravljena na zelo enostaven način. Ker je ves zid grajen v nekakih vrstah, so gornje vrste zidu oziroma kamenja postavljene vsaka nekoliko bolj proti središču tako, da se na nekako kupolo, ki pa je bolj vrhu spojijo kamni in tvorijo podobna presekanemu stožcu. Drugi znak, da ti stari Sardinci niso imeli nikake zveze z zunanjim svetom je ta, da nisо doslej našli pri njih nobenega znaka pomorstva. In vendar je nemogoče, da bi prišel o otoka v svet brez ladje ali katerega koli plovnega sredstva.

Čemu so pa služili Sardincem ti nuragji? Sardinija je bila znana kot rudninsko bogata dežela. Med Sardinijo in italijanskim polotokom stoji tudi otok Elba, ki je največji in najpomembnejši italijanski rudnik železa. Ta rudnik je bil znan verjetno že pred več tisoč leti. Kaj čudnega, če so stari Ligurci, ki so bili znani že kot morski roparji, napravili od Elbe še malo poti čez morje ter napadli tedaj bogato Sardinijo.

Vse to se razlaga zato, ker so ti nuragji postavljeni kot kaka trdnjavska mreža ali, kakor bi jo v današnji govorici imenovali, mreža bunkerjev proti morebitni invaziji. Največji nuragji so sezidani v notranjosti, in sicer na krajih, od koder obvladajo vso okolico, predvsem razne prelaze ter soteske, koder so vodile oziroma še vodijo poti. V bližini morja pa so nuragji sicer gosti, toda zelo majhni in da slutiti, da so bili ti le nekake opazovalnice, kjer so stalne straže opazovale morebitni prihod sovražnika.

Vseh nuragejev, ki so ostali še «pri življenju», je sedem tisoč. Največji so bolj v notranjosti in so razmeroma zelo veliki, kakor n. pr. nurage Arrubiu, ki ima okoli srednjega stavbišča cela obzidja, ki zajemajo posebne trdnjave, trdnjavice ter celo vas bivših prebivalcev nuragejev. Ta nurage pa je dokaj porušen. Bolj ohranjen nurage je znani Cabu Abis blizu Torralbe ob cesti, ki vodi iz Sassarija v Cagliari. Ta nurage je bil zelo velik in obsežen. Visok je bil okoli petindvajset metrov.

V rimski dobi, ko je Sardinija prišla pod rimsko oblast, so ostali nuragji neposkodovani in jih je rimska vojska uporabljala za vojašnice oziroma taborišča za svoje legije. V starí, prvotni dobi nuragejev, so to bile trdnjave, kamor se je zatekalo okoliško ljudstvo v obrambi pred sovražnikom. V središču nuragija, in sicer v najbolj utrjenem delu trdnjave je bil navadno poveljnik, župan ali kakor koli imenovan po oblasti ali avtoriteti najvišji človek vasi, zaselka ali okolice. V drugih delih pa so se borili vsi ostali. Iz preostalih nuragejev se vidijo lepo urejena okenca ter zelo težko pristopni vhodi v te trdnjave. Vsa že omenjena okenca so postavljena v povsem strateškem načrtu, da obvladajo svojo okolico. Nuragji so bili grajeni tudi v nadstropja in je najvišji, že prej omenjeni nurage, grajen kar v tri nadstropja.

Že v začetku smo omenili, da je bil način zidanja zelo primitiven ter da ni zidar uporabljal niti malte, ki bi vezala kamenje med seboj, zato je pa uporabljal pri zidanju zelo veliko kamenje in mnogi se danes sprašujejo, kako je mogel stari Sardinec, ki je bil tako majhen, zidati s tako velikim kamenjem. Zelo verjetno, da si je pomagal, kakor so to delali pri piramidah, da je namreč spotoma dopolnjeval okolno zemljišče ter po dokončani gradnji spet vse očistil. Ker pa je bil način zidanja tako primitiven, zato so pa bili zidovi zelo debeli. Ponekod so zasledili zidove, ki so tudi do sedem metrov debeli, kot n. pr. pri krožnih zidovih nurageja Cabu Abis.

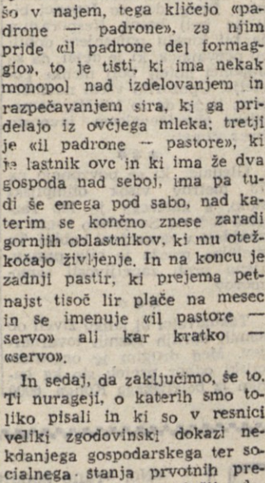

Trdnjavski hodnik v nurageju Cabu Abis, čigar zidovi so 7 m debeli.

Teh nuragejev je bilo verjetno mnogo več, toda pred približno stotridesetimi leti, ko so oblasti razdelile zemljo zasebnikom, je veljalo pravilo, da postane zasebna last posameznika tista zemlja, ki jo ta obzida. Zato so vsi hiteli obzidavati zemljo ter so jemali kamenje tam, kjer so ga našli, in nič čudnega, če je marsikateri nurage plačal to žejo po zemlji «s svojim življenjem».

Cemu pa služijo nuragji danes? Sardinija je tipična kulturno in gospodarsko zaostala dežela. Po sili razmer živi sicer v Italiji, nima pa z Italijo nikakih zvez. Tudi italijanske sedanje, kakor tudi bivše oblasti, se prav tako malo zanimajo za Sardinijo kakor za jug, če ne celo manj. Zato ni nič čudnega, da je danes Sardinija znana v svetu je zaradi svojih banditov ter svoje divjosti na eni strani, kar se pa tiče domačega prebivalstva pa zaradi malarije, siromaštva ter neverjetnega pomanjkanja vode.

Zaradi tega je danes na Sardiniji glavno gospodarsko izživljanje ovčereja. Otok sam ima okoli milijon prebivalcev, ima pa nad dva milijona in pol ovac, tako da se z ovčerejo okvarja okoli deset odstotkov prebivalstva. Povsem odveč bi bilo govoriti o primitivnosti vse te ovčereje, toda v ilustracijo vsega naj navedemo naslednje: predvsem imajo štiri vrste gospodarjev, in sicer je najvišji po stopnji gospodar zemljišča, ki oddaja pašo v najem, tega kličejo «padrone — padrone», za njim pride «il padrone del formaggio», to je tisti, ki ima nekak monopol nad izdelovanjem in razpečavanjem sira, ki ga pridelajo iz ovčjega mleka; tretji je «il padrone — pastore», ki je lastnik ovc in ki ima že dva gospoda nad seboj, ima pa tudi še enega pod sabo, nad katerim se končno znese zaradi gornjih oblastnikov, ki mu otežkočajo življenje. In na koncu je zadnji pastir, ki prejema petnajst tisoč lir plače na mesec in se imenuje «il pastore — servo» ali kar kratko — «servo».

In sedaj, da zaključimo, še to. Ti nuragji, o katerih smo toliko pisali in ki so v resnici veliki zgodovinski dokazi nekdanjega gospodarskega ter socialnega stanja prvotnih prebivalcev Sardinije, služijo danes v mnogih primerih za zasilne hleve sardinskim ovcam ter za zasilna prenočišča njihovim pastirjem.

BBC je pričela vrsto obsežnih poskusov, da ugotovi, če je mogoče gluhe naučiti čitanja premikanja ustnic po televiziji. Če se bodo poskusi obnesli, bo družba pričela z rednimi televizijskimi oddajami za gluhe.

ZANIMIVOSTI, ki jih radi beremo za pouk in zabavo

Michelangelo in kupola sv. Petra

Michelangela, velikana v slikarstvu ter sploh v likovni umetnosti, pozna malone vsak človek. Toda pri njem, ki se v zgodovini arhitekture spominja kot velikan in genij, je bila arhitektura le njegovo zaključno ustvarjanje proti koncu življenja. Michelangelo se je začel ukvarjati z arhitekturo šele, ko je bil star nad osemdeset let. Ko so mu poverili nalogo, naj dokonča gradnjo cerkve sv. Petra v Rimu, je bil Michelangelo še pravi, oprostite izrazu, zelenec v tem delu. Gradnja bazilike sv. Petra se je dolgo vlekla in ko je dobil nalogo Michelangelo, da jo dokonča, je bila cerkev že petdeset let na pol dograjena.

Tudi ko je prevzel delo Michelangelo, so se dela nadaljevala po polževo, zato je imel dovolj časa, da je s svojimi velikimi deli okrasil pol Rima. Ko pa je prišlo do zaključnih del, je bila glavna težava prav največji ponos bazilike, namreč kupola. Mnogi ali celo vsi tedanji gradbeniki so trdili, da je nemogoče zgraditi kupolo takih razmer in niso hoteli sodelovati. Michelangelo pa je vztrajal pri svojem načrtu in počasi, počasi se je nad rimskim mestom čedalje vidneje izražala velikanska kupola. Michelangelo je kljub svoji visoki starosti dočakal, da je bil njegov največji gradbeni umotvor dokončan. Ko so končavali zadnja dela, je bilo to bolj tekma med graditelji, Michelangelovimi pomočniki, ter med smrtjo, ki je hotela ugrabiti starega umetnika. Zmagal je umetnik, toda tik pred koncem, je sam rekel: «Tako sem star, da me smrt vleče kar za suknjo».

* * *

TRI-DIMENZIONALNI FILMI

Glavni ravnatelj družbe Stereo Techniques, J. Ralph, je izjavil, da bodo napravili načrt, po katerem bodo približno 100 kinodvoran v Londonu, Južni Angliji, Midlandu in Škotski, opremili s potrebnimi napravami za predvajanje trodimenzionalnih filmov. — V letošnji poletni sezoni bodo na veselicnem prostoru v Battersea Parku, v Londonu, kjer je bil lansko leto britanski festival, in ki so ga nedavno zopet odprli, predvajali najnovejše Stereofilme. Družba bo izdelala med drugim tudi trodimenzionalni film o letošnjih olimpijskih igrah in o kronanju kraljice Elizabete II., ki bo kot znano 2. junija 1953.

Dušan Jurlan: Milanče

5.

S poti je prihitel komisar. Prišel je do Rada. Ta ga je vprašal: «Gremo?» «Gremo.» je zadihano rekel. Z dlanjo si je obrisal potno čelo.

Razlegel se je zategel krik: «Pokreeet!»

Crni zid se je premaknil. Najprej se je začel nategovati na prednjem koncu, zatem v sredini, potem je počasi ves lezel po travniku in zdaj ni bil več zid, marveč ogromna utrujena kača, ki se je z velikanskim telesom težko prevalila na pot in odlezla v dolino.

Kolona se je izgubljala v temi. Potem se je čul samo enakomerni, uspavajoči šumot prestopajočih nog. Potem še tega ni bilo več...

3

Tema se je redčila. Brezkrajna ravnina je bila za drobec bolj vidljiva. Brezšumna, kakor izumrla, se je raztezala proti severu v zastrto daljavo.

Zadaj se je grmadilo temno hribovje, ki so z njega sestopili. Kozara je spominjala na ogromno gmoto spečega kita, čigar visoko hrbtišče se je ne povsem raz ločno črtalo na temnoplavem, brezoblačnem nebu. Videti je bilo, kakor da je to zelo daleč, v resnici je bilo do tja samo nekaj ur hoje.

Tam, kjer je v daljavi polzel proti vzhodu ogromni plaz savskega vodovja, je bilo opaziti nekakšno medlo belo liso, ki je postala od časa do časa večja. Prejkone so to morale biti megle, ki so se naglo kopičile v oblak

Od spredaj je posumevala reka, čas bolj, čas manj razločno. Nad njenim koritom so podobni belim bombažastim štrenam negibno visели zgoščeni vodni hlapi.

Reka je pritok Save. Je hitra, globoka, bogata na vodi in njeni bregovi so poraščeni z gostim vrbovjem. Zdaj je od časa do časa vrisnil iz vrbovja samoten ptič. To je bil zategel, presunljiv pisk, žalosten in zloveščhkrati, da se je srce stisnilo od zle slutnje. Od Save je zapihljal lahen vetrič.

Milančeta je zeblo. Ni imel toliko moči, da bi zadržal spodnjo čeljust in zobje so mu naprej šklepetali. Ozračje je bilo hladno, zelo hladno in polno neke neprijetne, neke zelo vsiljive vlage

Imel je mastne roke in mastna kolena od razmočene, lepljive zemlje. Le čemu je padlo toliko dežja, je nejevoljen pomislil. In začutil je nenadno potrebo, da bi si roke umil. Zdelo se mu je, kakor da ga bodo te mastne packaste roke močno ovirale pri metanju bomb, da se mu bodo bombe kar prilepile in jih ne bo mogel odvreči. Misel je bila tako nadležna, da je nekaj časa ni mogel odgnati. Se enkrat si je zaželel vode, da bi si v njej umil roke. Potem je pomislil, da je tega prekletega plazenja že dovolj in si je zaželel, da bi že bili na mostu.

Pred nekaj minutami so se odplazili od bataljona Bataljon je posedel za eno od živih meja, ki tečejo v vse smeri po teh poljih. Tu je imel počakati, dokler se ne bi stvari začele odvijati kakor je bilo predvideno. Ni bilo priporočljivo, da bi se bili še bolj približali rečnemu bregu in mostu, ker se ni znalo zagotovo, če niso tudi tostran reke sovražne patrulje. Tako je menil Rade. Poslal je bombaše naprej in Ferid jih je vodil.

Uf, takšni smo ko prašiči, je pomislil Milanče, in zdelo se mu je, kakor da že vsa večnost rijejo čez te razmočene, odvratne blatne njive, ki se bodo v njih blatu še zadušili. Hudičevo blato, je klel v sebi. Strastno je zahrepenel po suhih trdnih tleh, po kamenju in lesu, po vsem, kar ni tako lepljivo in odvratno mehko kot ta gnila, umazana zemlja. Se iz rok mi spolznejo, se je zdajci nenadoma ustrašil, ko se je spet zmislil na bombe. Potem se je razveselil, ker se je spomnil, da je most zagotovo napravljen iz lesa in si bo na njem lahko očistil blatne roke.

Misel o mostu ga je vsega prevzela. Zdaj je premišljeval samo o njem. Imel ga je pred očmi, kako je dolg, ne preširok, bolj ozek in ves lesen. Vsekakor lesen, kakršni so vsi na tej reki. Tudi stebri, ki ga nosijo, so leseni. Trdno so zabiti v rečnem dnu. So krepki in sivi od starosti, in v njih so neštete večje in manjše razpoke, in čvrči, ki so kakor trde črne bule. So kakor noge starega slona... Da, pred vojno enkrat je bilo. Nekega nedeljskega popoldne sta z očetom odšla do reke. Potem sta šla ob reki in prišla do mostu. Hotela sta na drugo stran in sta stopila na most. Treba je bilo stopati previdno, ker so bile mostišne deske že trhle in ponekje odtrgane. Ograja je bila na mestih odlomljena. Tam, kjer ni bilo mostišnih desk, so prežale votle odprtine. Ko sta prišla do srede mostu sta se ustavila in on se je nagnil nad eno teh odprtin. Brez diha je strmel v ogromne temne zelene gmote vodovja, ki so se težko zaganjale ob leseno stebrovje, se pri tem razklale, zapenile, da je brizgnilo visoko v zrak in je celo on začutil nekaj razbitih kapljic na svojem licu. Pri tem se je most od časa do časa komaj zaznavno stresel, kakor da bi bil kak star, betežen starec. In njega je nenadoma zagrabil tako grozen strah, da bo ta strašna zelena voda odnesla stari most, da ga je oče komaj umiril. Stisnil ga je k sebi in mu kažoč lesene stebre, ki so nosili most, rekel: «Jih vidiš?... Jih vidiš kakšni so?... So kakor noge starega slona. Ne more ga odnesti.« Potem sta se vrnila domov in on je polskal svojo čitanko iz prvega razreda, ker je hotel pogledati, kakšne so pravzaprav noge starega slona. Zares so bile podobne stebrom mostu, ki sta na njem stala z očetom... In ta, ki imajo zdaj zlesti nanj, ali ima tudi ta stebre kakor slonove noge? Vsekakor. Nasmehnil se je. Treba bo paziti na odprtine, si je rekel.

(Nadaljevanje sledi)

PREPROGE

in druge predmete jugoslovanske domače in umetne obrti dobite po ugodnih cenah naprodaj v

JUGOSLOVANSKEM PAVILJONU

na TRŽAŠKEM VELESEJMU

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: Pooblačitev s krajevnimi nevihtami in rahlim padcem temperature. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 33,6; najnižja 24,8 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: Jug. cone Trsta: 7.15: Slovenske narodne. 14.20: Od Triglava do Jadrana. 21.00: Poje Komorni zbor RJCT. — Trst II.: 18.15: Čajkovski: Koncert št. 2 v G-duru op. 44. 22.00: Brahms: Simfonija št. 4 v e-molu. — Trst I.: 11.00: Simfonična glasba. — Slovenija: 19.00: I. Škrabar: Stari «Tomšičevec» pripoveduje.

PRIZADEVANJE INDIJSKE VLADE za rešitev miru in odvrnitev tretje svetovne vojne

Poveljnik osme armade na Koreji meni, da bi bilo pametneje nasprotnika premagati na Koreji nego v Evropi ali na Srednjem vzhodu · Zopet dva mrtva med ujetniki na otoku Kojedo - Voditelja uporov in hujskače v ujetniškem taborišču bo sodilo vojaško sodišče

PAN MUN JOM, 8. — Severnokorejci so poslali danes generalu Harrisonu uraden protest zaradi incidentov, ki so se pretekli teden pripetili na otoku Kojedo in pri čemer sta bila dva ujetnika ubita, osem pa ranjenih. Vsekakor pa je bila tuci današnja plenarna seja po izjavi generala Nuckolsa dokaj «objektivna».

Z bojišča poročajo o napadu severnokorejske pehote s podporo 14 tankov, in sicer južnovzhodno od Junsonga. Po hudih bojih je bil nasprotnik odbit.

Pooblaščeni krogi v Washingtonu demantirajo vesti o domnevnem predlogu, ki naj bi ga izročila Indija odboru Združenih narodov v zvezi z rešitvijo vprašanja vojnih ujetnikov na Koreji. Potrjuje pa se, da je Indija ponudila svoje posredovanje v Pekingu in da skuša ministrski predsednik Nehru prepričati Kitajsko, da bi podpisala pogodbo o premirju.

Če bi Peking pokazal voljo, da ima namen prekiniti vojno na Koreji, bi bila indijska vlada takoj pripravljena nastopiti kot posrednik. V washingtonskih uradnih krogih te zadeve sicer nočejo komentirati, vendar kaže, da so dokaj skeptični glede morebitnih uspehov indijskega ministrskega predsednika. Poudarjajo namreč, da imajo Severnokorejci in Kitajci pač najlepšo priliko, govoriti o tem na sestankih v Pan Mun Jomu in da je skorajda odveč posredovanje tretjih.

Prav tako noče nihče komentirati Nehrujevega opozorila o ruskem vmešavanju, v primeru da bi se konflikt razširil tudi na Kitajsko. Uradni krogi preprosto poudarjajo, da se politika OZN v tem pogledu ne spreminja in da vztraja na tem, da se korejski spor omeji. Sicer pa trenutno ni še nobenega dokaza, ki bi govoril za to, da se namerava vmešati tudi SZ.

Na drug istrani pa poroča indijski list «Milap» iz Novega Delhija, da je indijski poslanik na Kitajskem, ki je pred kratkim prispel iz Pekinga, prinesel s seboj poslanico, naslovljeno na Nehruja. Poslanico naj bi mu bil izročil kitajski ministrski predsednik Cu En Lai. Poslanico, katere vsebina ni znana, naj bi bila proučila Nehru in visoki indijski komisar v Londonu Krišna Menon, ki je snoči odpotoval iz Novega Delhija v London. Po mnenju lista ima Menon namen, razpravljati v Londonu o korejski zadevi s sovjetskim poslanikom.

Opazovalci spravljajo te novice v zvezo z Nehrujevo izjavo, češ da bi se v primeru razširjenja vojne na kitajsko ozemlje vmešala tudi SZ, kar bi pravzaprav pomenilo novo svetovno vojno. Po zatrjevanju teh opazovalcev je Cu En Lai sicer zaprosil Indijo za posredovanje, na drugi strani pa opozoril Nehruja na kitajsko - sovjetsko pogodbo o vzajemni pomoči. In prav to naj bi pripravilo Indijo do tega, da skuša stopiti v stike s SZ in spoznati njene namene.

Poveljstvo osme armade poroča iz Tokia, da sta bila v ujetniškem taborišču na otoku Kojedo pretekli teden ubita dve severnokorejska ujetnika, medtem ko sta skušala pobegniti. Ustreljena sta bila v trenutku, ko sta se plazila pod bodečo žico in nista ubogala pozivov stražarjev. Pretekli teden je pobegnilo najmanj 24 ujetnikov, toda 18 od teh so znova prijeli. V zvezi s pobegi je bila uvedena preiskava.

Drugo poročilo osme armade javlja, da bo jutri v Jongčonu izpuščenih 3.700 južnokorejskih civilnih internirancev. Delno so bili ti interniranci zajeti, medtem ko so se bojevali v severnokorejski vojski, 3.700 internirancev spada k onim 27.000, o katerih je bilo rečeno, da bodo v kratkem izpuščeni, ker se je dognalo, da bodo ostali zvesti južnokorejski vladi.

Londonski «Daily Telegraph» objavlja danes intervju njegovega dopisnika iz Koreje s poveljnikom osme armade generalom Van Fleetom, ki je izjavil med drugim, da bo lahko samo povečan pritisk proti sovražniku prinesel mir na Korejo. «Naj mi le rečejo vojni hujskač», je dejal Van Fleet, «toda podvig proti hidroelektričnim centralam na reki Jalu je vplival zelo zdravilno». General domneva, da bi morda bilo dokaj bolje, ako bi Združeni narodi imeli priliko, ponovno pričeti z boji proti nasprotnikom na Koreji. «Če bi Severnokorejci sprožili ofenzivo, bi bili premagani in njihove armade popolnoma uničene». Van Fleet je nadalje izjavil dopisniku, da bodo voditelji uporov v ujetniškem taborišču na otoku Kojedo, ki so slili ujetnike k nasilju in oni, ki so obdolženi grozodejstev in umorov, javno sojeni pred vojaškim sodiščem.

Ob zaključku je general poudaril, da bi bilo vsekakor bolje, če bi komunizem premagali na Koreji namesto v Evropi, odnosno na Srednjem vzhodu.

Civilna lista angleške kraljice

LONDON, 8. — Laburistična parlamentarna skupina se je zbrala danes pod predsedstvom Attleeja in odločila, da pri jutrišnjem glasovanju, ko bo v spodnji zbornici razprava o civilni listi kraljice Elizabete, glas ne bo podvržen disciplini. Zaradi tega bodo socialistični poslanci lahko prosto volili po svoji vesti v prid načrtu, ki ga je sestavil poseben odbor in ki predvideva 475 tisoč funtov šterlingov letno ali pa za zmanjšanje te vsote, kakor je predlagal Attlee in večina njegove skupine.

Laburistična skupina se bo ponovno sestala jutri in razpravljala o nemškem vprašanju ter o ratifikaciji bonnskih sporazumov, o čemer so v stranki mnenja dokaj različna.

Vročina ubija ljudi in suši studence

PARIZ, 8. — Vroči val, ki je pred dvema tednoma zajel Francijo, traja še vedno in ni videti, da bi se ozračje znatno ohladilo kljub rahlemu padcu temperature v zadnjih dneh. Se vedno gorijo gozdovi v več krajih države in nevihte so povzročile znatno škodo na pridelku. V bližini Mulhouseja je strela oplazila 17-letnega poljskega delavca, ki so ga prepeljali v bolnico s hudimi opeklinami. Številne skupine gasilcev se borijo z gozdnimi požari, pri čemer uporabljajo tudi buldožerje za podiranje dreves in omejevanje ognja.

Medtem poročajo iz Italije o novih smrtnih primerih zaradi sončarice. Poleg številnih oseb, ki so jih morali prepeljati v bolnico, sta dva umrla v Milanu, dva pa v okolici Bergama. V Modeni je tudi danes vročina dosegla 38 stopinj v senci. Zelo težak položaj je nastal v okolici Modene zaradi usahlih vodnjakov. Računajo, da je med mestom in pokrajino ostalo brez vode okrog deset tisoč ljudi.

Krvav zaključek volitev v Mehiki

Mrtvi in ranjeni v spopadih med policijo in demonstranti v mehiški prestolnici

MEXICO CITY, 8. — Medtem ko so volitve za izbiro novega predsednika republike v nedeljo potekle v popolnem miru, je prišlo včeraj do nenadnih incidentov. Kljub prepovedi oblasti je namreč včeraj federacija ljudske stranke organizirala v prestolnici zborovanje. Da bi razgnale manifestante, so zvezne čete in policija uporabile bombe za solzenje. Padlo je tudi nekaj strelov, pri čemer je bilo nekaj oseb mrtvih in veliko število ranjenih. Vsaj navidez je trenutno vzpostavljen mir. Kljub temu so bili vojaški oddelki porazdeljeni po mestu v bojazni pred novimi incidenti. Posredovali pa bodo le v primeru, če bi policija ne mogla držati reda. V notranjem ministrstvu so snoči izjavili, da ima vlada namen zatreti vsakršno politično manifestacijo.

Medtem poročajo o volilnih izidih, vendar številke še niso uradno potrjene:

Ruiz Cortines, kandidat vladne stranke 2,009.000 glasov; Henriquez Gusman, predstavnik federacije ljudskih strank 187.000 glasov; Lombardo Toledano, kandidat ljudske stranke 123.000; Gonzales Luna, kandidat narodne akcijske stranke 46.000 glasov.

LONDON, 7. — Reševalne skupine se trudijo že nad osem ur, da bi rešile iz svinčenega rudnika Gleeding štiri rudarje, ki so zaradi uhajanja plinov ostali izolirani v nekem rovu.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Vrni se z menoj», B. Hutton, Fred Astaire.
Excelsior. 16.30: «Divji deček», M. Robinson in F. Villard.
Nazionale. 16.30: «Za eno noč ljubezni», O. Joyeux.
Fenice. 16.30: «Sem tvoja», Dan Dailey in A. Baxter.
Filodrammatico. 16.30: «Gola, a ne preveč», D. Price.
Arcobaleno. 16.00: «Nasproti viharju», D. Andrews.
Astra Rojan. 17,00: «Nobenega usmiljenja z možmi», Russell.
Alabarda. 16.30: «Rdeči mesec», M. Fran, R. Baldini.
Aurora. 16.30: «Leteči vragi», J. Wayne.
Ariston. 16.00: «Gospod v fraku» E. Powell, R. Skelton.
Garibaldi. 15.30: «Hollywoodove skrivnosti», R. Conte.
Ideale. 16.30: «Aj, aj, aj Marija..»
Impero. 16.00: «Skrinja s sedmimi biseri».
Italia. 16.00: «Kora Terry», M. Rökk.
Kino ob morju. 16.30: «Kralj src», M. Chevalier.
Moderno. 17.00: «To moje neumno srce», Dana Andrews.
Savona. Zaprto zaradi počitnic.
Viale. 16.00: «Sestanek na 38 vzporedniku»,L. Mc Callister.
Vittorio Veneto. 17.00 «Bojim se ga», R. Basehart.
Azzurro. 16.30: «Crni pajek», W. Hull.
Belvedere. 17.00: «Železna krona». B. Grable.
Marconi. 17.00: «Zmagovalčeva vrnitev», J. Stewart.
Massimo. 16.00: «Mongolski upornik», V. Bruce.
Novo cine. 17.00: «Zaprte žaluzije», M. Mirotti.
Odeon. 17.00: «Rdeči čeveljčki», M. Shearer.
Radio. 16.00: «Tisti iz Virginije», Gary Grant.
Venezia. 16.00: «Krvno sovraštvo», R. Stack.
Poletni kino Rojan. 20.45: «Pot upanja», Raf Vallone.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

9. julija 1952

7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13.50 Domači zvoki. 14.20 Od Triglava do Jadrana. 18.15 Svira saksofonist. Srečko Dražil. 19.15 Poročila. 21.00 Poje Komorni zbor RJCT p. v. Mirana Hasla. 21.30 Glasbeni portreti skoz svet in čas. 22.00 Glasba za ples in razvedrilo. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Lahki orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Pestra operetna glasba. 14.0 Poročila. 14.15 Lahke melodije. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Čajkovski: Koncert št. 2 v G-duru op. 44. 18.48 Nekaj Chopinovih mazurk in polonez. 19.00 Zdravniški vedež. 19.15 Zborovska simfonična glasba. 19.30 Odlomki iz Dvorakovih del. 19.45 Poročila. 20.00 Operni duet in zbori. 20.45 Lahke melodije. 21.20 Bartok: Dva romunska plesa. 21.30 Komorna glasba. 22.00 Brahms: Simfonija št. 4 v e-molu. 23.00 Nočni motivi. 23.15 Poročila.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.00 Simfonična glasba. 11.30 Dramatiziran roman. 13.30 Gledališka glasba. 14.00 Francoske pesmi. 14.15 Francoska kolesarska dirka. 14.20 Tretja stran. 17.00 Orkester. 17.30 Variete. 17.55 Plesna čajanka. 18.25 Kolesarska dirka po Franciji. 19.50 Sportne vesti. 20.16 Aktualnosti. 20.30 Včerajšnje in današnje pesmi.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Danilo Bučar: Belokranjske pisanice; Stanko Premrl: Scherzo. 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.15 Spored slov. narodnih s plošč. 14.10 Opoldanski koncert del čeških skladateljev. 18.30 Lahka glasba. 18.40 Igrajo Veseli godci. 19.00 I. Škrabar: Stari «Tomšičevec» pripoveduje. 19.10 Partizanske pesmi in koračnice. 19.30 Poročila. 19.40 Zabavna glasba. 21.15 Predigre k manj znanim operam. 22.00 Poročila. 22.30 Nočni koncert slovenske orkestralne glasbe.

ŠPORTNI DNEVNIK

Mirna etapa preseljevanja z Remyjevo zmago na cilju

Na prvih mestih lestvice ni sprememb - Zopet strašna vročina

VRSTNI RED:

1. Remy (Fr.) 7.6:39, povprečno 30,094 km na uro; 2. Dotto (Fr.) isti čas; 3. Quentin (Fr.) isti čas; 4. Vivier (V.J.V.) 7.10:42; 5. Sabbadini (V.J.V.) 7.14:05; 6. Lapebie (V.J.V.); 7. Ockers (Belg.), s časom Sabbadinija številna skupina.

(Naše poročilo)

AIX EN PROVENCE, 8. — *Leteči start so dali 82 preostalim dirkačem dve minuti preko desete ure. Ulice prestolnice kneževine Monaco so bile polne občinstva, ko so v strašni vročini vozači nastopili pot do Aix en Provence. Brzina iz razumljivih vzrokov ni bila visoka. Vročina, utrujenost od obeh zadnjih napornih etap, prekrasna narava v prvem delu proge, ob «Sinji obali», dolžina, itd. vse to je pripomoglo k miru. Manjkal je tudi nekdo, ki bil bil nezadovoljen s svojim mestom na lestvici in bi zato razburil vode. Vsi vedo, da Coppija ne bodo izrinili in da zainteresirani na taki ravni cesti ne bodo pustili neposrednemu nasprotniku, da bi bežal. Zato splošno zadovoljstvo nad izletniškim korakom, ki ga moti tu pa tam kratek sprint «ločnih» na bogate nagrade pri prehodnih ciljih. Takoj ko so letoviški kraji in večji radodarni hoteli mimo. je zopet vse po starem.*

Take etape se navadno zaključijo z begom drugorazrednih pojav. Te ob dobrohotnem dopuščanju skupine dobijo naskok, katerega večajo z medsebojnim sodelovanjem in predvsem zaradi želje po trenutku slave. Tudi danes je bilo tako: Ko so pri Le Lucu delili tekmovalcem hrano, Vivier ni čakal na svojo vrečico, marveč je s polno brzino nadaljeval in povečal naskok, ki je že od prej znašal kakih sto metrov. V zasledovanje se spravijo Quentin, Remy, Dotto, nato še Van Breenen in Serra. V ozadju začne z ofenzivo Coppi, na njegovo kolo se obesijo Rolland, Robic, Kebaili in Zelasco. Vendar ta druga skupina ni preveč homogena in po nekajminutnem naporu požre zasledovalce glavnina.

Tudi Van Breenen in Serra imata isto usodo. Na čelu so tako Vivier, Dotto, Remy in Quentin. Njih naskok neprestano raste, dokler na cilju ne doseže preko sedem minut.

40 km pred koncem je na vzpetini po St. Maximinu Remy nenadoma povlekel; Vivier ni zdržal, izgubil je stik s prvo trojico. Imel pa je kljub temu toliko moči, da je prevozil preostali del proge sam in zavzel četrto mesto s 3:23 naskoka pred Sabbadinjem, ki je zmagal v zaključnem sprintu glavnine. S časom Sabbadinija so se plasirali vsi asi in ostane lestvica potemtakem na prvih mestih nespremenjena.

Remy, ki je držal pokoncu nesolidno streho bega, je na cilju bil prvi pred Dottojem — zadnje dni v formi — ter Quentinom.

Jutri štirinajsta etapa Aix en Provence-Avignon, dolga 178 km. Etapa ni težka, le okoli stotega kilometra se začnejo strme serpentine proti Mont Ventoux (1912 m), gori prve kategorije, ki bo poskrbela za resno selekcijo. Možna so presenečenja.

JACQUES COPAIN

LESTVICA:

1. Coppi (It.) 85.00:57; 2. Close (Bel.) 85.24:59; 3. Ruiz (Sp.) 85.26:23; 4. Ockers (Bel.) 85.26:24; 5. Magni (It.) 85.26:59; 6. Bartali (It.) 85.27:43; 7. Dotto (Fr.) 85.28:34; 8. Carrea (It.) 85.31:13; 9. Robic (Fr.) 85.32:47; 10. Molineris (J.Z.) 85.34:43.

DRŽAVE:

1. Francija (Remy, Dotto, Quentin) 255.18:22.
2. Italija (Baroni, Martini, Bresci) 255.21:57.
3. Belgija (Ockers, Van Ende, De Hertog) 255.51:07.
4. Holandska (Rocks, Wagtmans, Faanhof) 257.09:21;
5. Spanija (Ruiz, Gelabert, Trobat) 257.10:17.

GAVILAN OHRANIL NASLOV

FILADELFIJA, 8. — Kid Gavilan je ohranil naslov boksarskega prvaka srednjelahke kategorije z zmago nad Gilom Turnejem s k. o. v enajstem krogu.

Turner je doslej bil nepremagan in je hotel ohraniti ta sloves tudi danes. Do desetega kroga je neprestano napadal, nato pa ga je desni hook nasprotnika spravil v zadrego. V začetku enajstega kroga je Gavilan z levim hookom začel zaključno borbo. Sledila je desnica v brado Gurner je hotel reagirati, a ga je čudovit levi hook spravil na vrvi, kjer je ostal lahek plen nasprotnika do sodnikove intervencije.

40.000 gledalcev je gledalo, kako se je Gavilanov poraz na točke spremenil v zmago s k. o.

Triestina-Brescia morda v Benetkah

Odločilna tekma med Brescio in Triestino bo v nedeljo. Kraj še ni dokončno odločen, vendar imata najresnejše zagovornike Valdagno in Benetke.

Odred je izgubil v Mostarju prvo kvalifikacijsko tekmo za vstop v I. zvezno ligo proti domačemu Veležu z 2-1 (0-0).

OLIMPIJSKI PABERKI

HELSINKI 8. — Vsak tekmovalec na olimpijskih igrah bo lahko gledal vse prireditve zastonj. Na olimpijskem stadionu je rezervirano za tekmovalce 1500 mest, prav tako tudi na ostalih igriščih.

* * *

Ce hočete spati v Helsinkih, si prinesite obvezo za oči. Sonce vzhaja ob 1.30, zahaja pa ob 23.30. O polnoči se lahko bere časopis ob naravni svetlobi.

* * *

Organizatorji olimpiade so bili zaskrbljeni zaradi protestov japonskih novinarjev. Prireditelji so razumeli da so postelje premehke za Japonce in so po vsem mestu iskali trde žimnice. Drugi dan so Japonci bili še bolj besni. Nesporazum je bil kmalu pojasnjen: dobili so prevajalca, ki je dejal, da so Japonci hoteli bolj mehke postelje. Opozorilo vsem novinarjem: kaže, da so ležišča, namenjena obveščevalcem javnosti, brez vzmeti.

* * *

Gledalci, ki se povzpnejo na 73 metrov visok olimpijski stolp, s katerega je lep razgled tudi na Sovjetsko zvezo se znajdejo v zamreženi kabini. Ta metalna mreža je bila postavljena proti zapeljivosti samomorov.

* * *

Tekmovalci bi lahko živeli ob samih darilih raznih tovarnarjev. Med drugim je organizacijski odbor prejel: sto kg banan iz belgijskega Konga, 6000 liber indijskega čaja, 1000 kg danskega sira, 720.000 steklenic ameriške osvežilne pijače.

Velik uspeh mladih kolesarjev STO

Danes se je končala mladinska mednarodna kolesarska dirka po Vojvodini. Zmagovalec tretje etape je Mirko Miklavčič (STO) v času 2.27:15. Drugi je Pulker (Avstrija), tretji pa Giuseppe Maticchio (Pulj). V skupnem plasmanu je zmagal Romano Paolucci (STO) v času 7.26:52. Drugi je Giuseppe Maticchio (Pulj) 7.27:46,tretji Albert Hrovatin (STO) 7.31:52. V ekipnem plasmaju so zmagali tekmovalci STO cone B v postavi Paolucci, Hrovatin, Miklavčič, v času 22.35:33.

Ena največjih nemških industrij vam je ustvarila

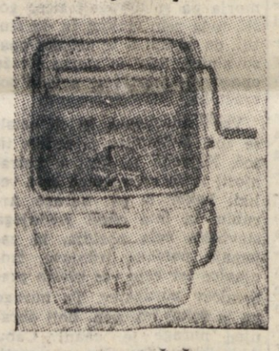

ELEKTRIČNO PRALNICO AEG

L 85.000

POOBLAŠČENA ZA PRODAJO:

UNIVERSALTECNICA

ISTRSKA ULICA 13 - TEL. 94465 - KORZO GARIBALDI 4 - TEL. 21243

Na velesejmu v Trstu - Stojnica 560-19 bis

"Barvarnica Rico" Turitto Nicola

sprejema vsako barvarsko delo. Čiščenje na suho. Pranje z vodo. Posebno čiščenje na suho krzna, zaves, preprog, itd. Opozarja vas, da boste dobro ohranili svojo garderobo po primernih cenah ako telefonirate na štev. 21-147.

PODRUŽNICE: TRST, Ul. F. Severo 99, telefon 31-249. — OPCINE, Ul. Nazionale 32.
CENTRALA: Tvornica v BANAH 70 (Trst), telefon 21-147.
MILJE, Korzo Puccini, telefon 22-659. — TRŽIČ, Drevored Friuli 55.

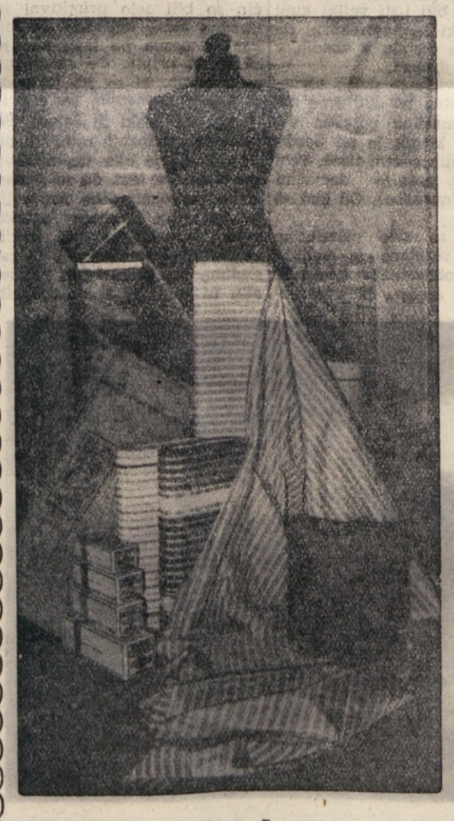

O priliki IV. MEDNARODNEGA VZORČNEGA VELESEJMA 1952

OD 29. JUNIJA DO 12. JULIJA

tvrdka

A. PERTOT

TRST - UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998

prodaja

popolno podlogo (10 odrezkov) za moške obleke

po izjemni ceni

990 in 1.200 lir

Obiščite na velesejmu razstavni paviljon 629

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

27.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«So že tu,» je rekel gospod Pickwick in res so se pojavili v majhni oddaljenosti njegovi trije tovariši. Joe, ki ni bil prav vedel, katerega gospoda naj pokliče, je zelo bistroumno poklical vse tri, da bi se ognil zmoti.

«Pridite, pridite, gospod,» je klical stari gospod gospodu Winklu; «tako strasten strelec, kakor ste vi, bi bil moral že zdavnaj vstati, tudi za tako neznaten lov.»

Winkle je odgovoril s prisiljenim smehljajem ter pobral na tleh ležečo puško kakor ubog grešnik, ki vidi pred seboj svojo nasilno smrt. Njegov obraz bi bil moral kazati strastno željo, izražal pa je le turobnost.

Stari gospod je dal znamenje in že sta dva razcapana dečka plezala vsak na eno drevo.

«Kaj počenjata otroka?» je naglo vprašal gospod Pickwick, zakaj prišlo mu je na misel, da je morda stiska kmetov, ki je bil toliko o njej slišal, pripravila dečka do tega, da si hočeta nekaj zaslužiti s tem, da sta za taroi neizvežbanim strelcem.

«Divjačino morata splašiti,» je smeje se odgovoril gospod Wardle.

«Kaj morata?» je vprašal gospod Pickwick.

«No, vrane spoditi z drevja.»

«A! Je to vse?»

«Seveda, Ste pomirjeni?»

«Popolnoma.»

«Dobro. Ali naj začnem, gospod Winkle?»

«Kakor želite,» je odgovoril gospod Winkle, vesel, da je pridobil nekoliko časa.

«Stopite vstran. Sedaj — ti tamle — halo!»

Deček je začel vpiti in tresti vejo z gnezdom. Sest mladih vran je veselo zletelo, da bi vprašale, kaj naj to pomeni. Stari gospod je odgovoril s strelom; ena vrana je padla zadeta na tla, druge so pa odletele.

«Poberi jo, Joe,» je rekel stari gospod.

Obraz se je mladeniču smehljal, ko se ji je bližal. V mislih si je nejasno predstavljal vranjo pasteto. In še zmerom se je smehljal, ko jo je odnašal — bila je lepo debela.

«Zdaj, gospod Winkle,» je rekel gostitelj in znova nabijal svojo puško. «Ustrelite!»

Gospod Winkle je nastopil in pomeril. Gospod Pickwick in njegovi prijatelji so se nehote pripognili, da jim vrane ne bi napravile škode, kajti prepričani so bili, da bo smrtonosna puška njihovega prijatelja tako zadela, da bodo padale kakor toča. Nastala je svečana tišina, potem pa je bil halo! — slišali so kričanje vran, fofotanje njihovih peroti in sprožnik puške — toda strela ne.

«Hej!!» je kričal stari gospod.

«Ne pojde?» je vprašal gospod Pickwick.

«Se ni vžgalo,» je rekel gospod Winkle, ki je ves prebledel. najbrže iz nejevolje, ker se mu je izjalovila nada.

«Čudno,» je dejal stari gospod in vzel puško. «Kar jaz vem, še ni nikoli odpovedala. Toda, saj ne vidim vendar strelne kapice.»

«Pri moji veri, pozabil sem na strelno kapico,» je rekel gospod Winkle.

Mali pogrešek je bil popravljen. Gospod Pickwick se je spet pripognil. Gospod Winkle je stopil z odločnim obrazom naprej in gospod Tupman je gledal izza drevesa, za katero se je bil postavil. Deček je zakričal, vrane so tudi kričale in vzletele. Gospod Winkle je sprožil. Začul se je klic na pomoč, klic nekoga — ne vrane — ki je moral biti zadet. Gospod Tupman je neštevilnim nedolžnim pticam rešil življenje s tem, da je en del izstrelka prestregel s svojo levo roko.

Nemogoče bi bilo, orisati prizor, ki je sledil. Kako je gospod Pickwick v prvem razvnetju zaklical svojemu prijatelju Winklu, da je «nesramen» — kako je ležal gospod Tupman zleknjen na tleh in kako je gospod Winkle ves prestrašen pokleknil zraven njega — kako je gospod Tupman v strahu in trepetu glasno zaklical neko žensko ime, potem odprl najprej eno in nato drugo oko ter se spet zleknil in zaprl oči; — vse to bi bilo tako težko natanko popisati, kakor to, kar se je potem dogodilo — kako si je namreč nesrečnik polagoma opomogel, kako so mu obvezali roko z žepnimi robci in ga vsi v skrbeh počasi peljali domov.

Ko so se gospodje bližali hiši, so stale dame pri vrtnih vratih ter čakale nanje in na zajtrk. Teta se je smehljala ter jim mahala z roko, naj se podvizajo. Očitno ni še nič slutila, kaj se je zgodilo. Revica! Kolikokrat je res nevednost neprecenljiva sreča!

Prihajali so zmeraj bliže.

«Kaj je neki malemu staremu gospodu?» je rekla Isabella. Teta se ni zmenila za vprašanje, ker je mislila, da se to tiče gospoda Pickwicka. V njenih očeh je bil Tracy Tupman mladenič; gledala je njegova leta skozi pomanjševalno steklo.

«Nič se ne prestrašite,» je zaklical gospod Wardle.

«Kaj se je zgodilo?» so zaklicale dame.

«Gospod Tupman je imel samo smolo.»

Teta je presunljivo zakričala, se histerično zasmejala in se zgrudila svojima nečakinjama v naročje.

«Poškropite ji obraz z mrzlo vodo!» je rekel gospod Wardle.

«Ne, ne,» je mrmrala deviška teta, «mi je že bolje. Bella — Emilija — pokličita zdravnika! Ali je ranjen? — Je mrtev? Je morda — ha, ha, ha!» zdaj jo je vdrugič popadel histeričen smeh in jok.

«Pomirite se,» je povzel besedo gospod Tupman, ki ga je ta dokaz simpatije ganil do solz. «Draga, draga, gospodična, pomirite se!»

«To je njegov glas!» je vzkliknila teta in takoj so se pokazali znaki tretjega napada pri njej.

«Najsrčneje vas prosim, moja najdražja, ne razburjajte se!» je rekel gospod Tupman. «Lahko verjamete, da sem samo čisto neznatno ranjen.»

«Torej niste mrtvi?» je vzkliknila histerična teta. «O, recite, da niste mrtvi!»

«Ne bodi nora, Rachel,» se je vmešal gospod Wardle nekoliko robateje, kakor je bilo pravzaprav v skladu s poetičnim prizorom. «Kakšna bedarija je to, da naj sam pove, da ni mrtev?»

«Ne, ne, nisem,» je rekel gospod Tupman. «Ne potrebujem nobene druge pomoč, kakor vaše. Prosim, dajte mi svojo roko,» ji je pošepetal, «o, gospodična Rachel!»

Razburjena dama mu je ponudila roko, vsi so šli v sobo, gospod Tupman si je pritisnil roko svoje voditeljice na ustnice ter se spustil na kanape.

«Ali vam postaja slabo?» je vprašala skrbljiva Rachel.

«Ne,» je odgovoril gospod Tupman. «Nič ni. Takoj mi bo bolje.»

Zamižal je.

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10,mesečno 210 din. - Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.